

**ASF – SECTORUL SISTEMULUI DE PENSII PRIVATE
DIRECȚIA SUPRAVEGHERE ȘI CONTROL**

PENSIILE PRIVATE DIN ROMÂNIA LA 31 DECEMBRIE 2018

1. Participanți la fondurile de pensii private	3
1.1. Participanți la fondurile de pensii administrate privat.....	3
Structura participanților pe categorii de vârstă și gen.....	3
Participanți noi.....	5
Participanți transferați.....	6
1.2. Participanți la fondurile de pensii facultative.....	6
Structura participanților pe categorii de vârstă și gen.....	7
Participanți noi.....	8
Participanți transferați.....	8
2. Contribuții virate la fondurile de pensii private	9
2.1. Contribuții virate la fondurile de pensii administrate privat.....	9
Contribuția medie/participant.....	11
Participanți și contribuții – structură pe regiuni de dezvoltare	12
Valoarea contului participanților.....	12
2.2. Contribuții virate la fondurile de pensii facultative.....	13
Contribuția medie/participant.....	14
Valoarea contului participanților.....	14
Participarea la plata contribuțiilor.....	15
3. Plăți efectuate în sistemul pensiilor private	16
3.1. Fonduri de pensii administrate privat – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	16
3.2. Fonduri de pensii facultative – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	17
4. Activele fondurilor de pensii	19
4.1. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat.....	19
4.2. Activele nete ale fondurilor de pensii facultative.....	19
4.3. Structura investițiilor fondurilor de pensii private.....	20
Instrumente financiare – structura pe țară	20
Instrumente financiare – structura pe valută.....	20
Expunerea valutară a activelor fondurilor de pensii private.....	21
Titluri de stat.....	21
Obligațiuni.....	21
Durată și maturitatea portofoliilor de instrumente cu venit fix.....	22
Depozite bancare.....	22
Acțiuni.....	23
Organisme de plasament colectiv — OPCVM.....	23
Lichiditatea sistemului de pensii private.....	24
Volatilitatea VUAN-ului.....	24
4.3.1. Fonduri de pensii administrate privat – Structura investițiilor	24
4.3.2. Fonduri de pensii facultative – Structura investițiilor	26
4.3.3. Fonduri de pensii private – Tranzacțiile efectuate	27
5. Rate de rentabilitate	29
5.1. Fonduri de pensii administrate privat.....	29
5.2. Fonduri de pensii facultative.....	29

PENSIILE PRIVATE DIN ROMÂNIA LA 31 DECEMBRIE 2018

1. Participanți la fondurile de pensii private

Evoluția sistemului de pensii private a fost pozitivă pe tot parcursul funcționării sale, numărul de participanți și valoarea activelor personale ale acestora crescând constant. S-a urmărit asigurarea unui raport echilibrat între siguranța și performanța investițiilor în beneficiul viitorilor pensionari, dar și protejarea intereselor acestora. Astfel, la finalul anului 2018, în sistemul de pensii private din România (Pilonul II și Pilonul III) erau înscrși **7,72 milioane participanți**.

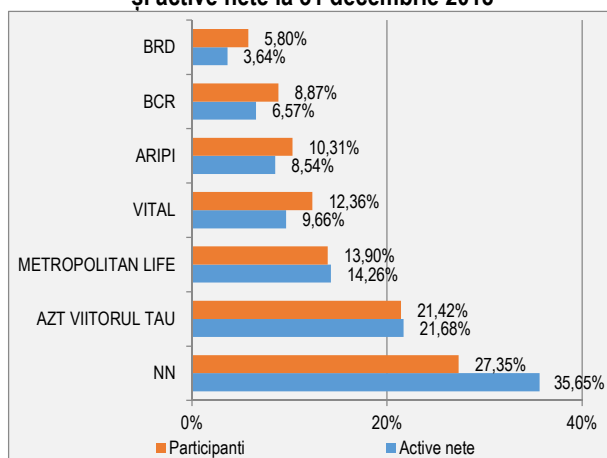
1.1. Participanți la fondurile de pensii administrate privat

7,25 milioane de participanți erau înregistrați în sistemul pensiilor administrate privat la sfârșitul lunii decembrie 2018, cu un avans anual de **2,96%**. Comparativ cu iunie 2018, numărul de participanți a crescut cu **1,46%**. În perioada decembrie 2017 – decembrie 2018, creșterea lunară a numărului de participanți a înregistrat un trend descendent (0,60% - valoarea maximă în decembrie 2017) până în luna mai 2018 (0,11% - valoarea minimă), urmat de o creștere constantă a valorilor până în luna decembrie 2018 (0,47%). În anul 2018 s-au înregistrat 214 mii participanți noi în sistem, cu 13,52% mai puțin decât în 2017 (242 mii persoane).

Tabel 1.1. Pilon II Număr de participanți (mil. pers.)

Nr. crt.	Fond de pensii administrat privat	dec.-17	iun.-18	dec.-18	dec.18/ dec.17	dec.18/iun.18
1	FPAP NN	1,96	1,97	1,99	1,49%	0,73%
2	FPAP AZT VIITORUL TAU	1,53	1,55	1,56	1,84%	0,90%
3	FPAP METROPOLITAN LIFE	0,98	1,00	1,01	2,91%	1,43%
4	FPAP VITAL	0,87	0,89	0,90	3,33%	1,63%
5	FPAP ARIPI	0,71	0,72	0,74	4,11%	2,00%
6	FPAP BCR	0,60	0,62	0,64	5,22%	2,56%
7	FPAP BRD	0,38	0,40	0,42	8,48%	4,18%
	TOTAL	7,04	7,15	7,25	2,96%	1,46%

Grafic 1.1. Pilon II Cotă de piață în funcție de participanți și active nete la 31 decembrie 2018

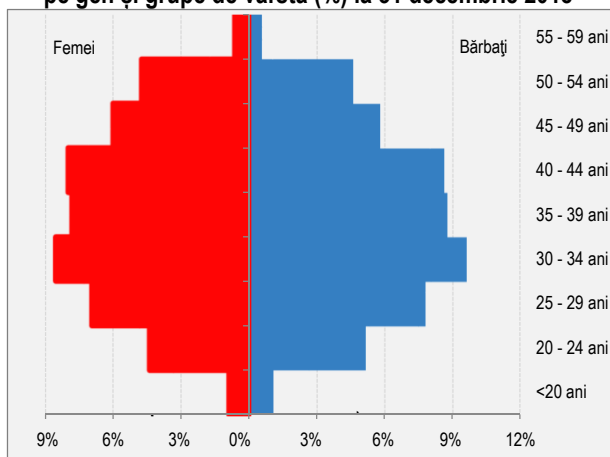
FPAP NN, FPAP AZT VIITORUL TĂU și FPAP METROPOLITAN LIFE s-au menținut pe primele poziții, însumând la 31 decembrie 2018 aproximativ 72% din activele nete și 63% din total participanți¹ (Grafic 1.1.). FPAP BRD și FPAP BCR au înregistrat creșteri mai mari în cazul numărului de participanți, comparativ atât cu decembrie 2017, cât și cu iunie 2018 (Tabel 1.1).

Structura participanților pe categorii de vârstă și gen

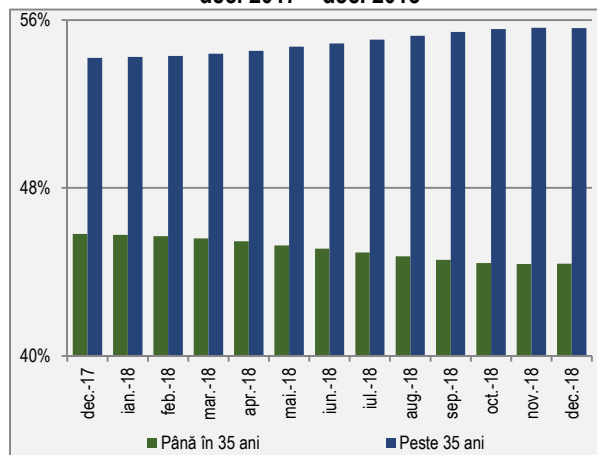
La sfârșitul lunii decembrie 2018 distribuția participanților în funcție de gen a fost următoarea: **52,13%** - bărbați și **47,87%** - femei (Grafic 1.2.). În ceea ce privește distribuția pe vârstă, raportul participanților cu vârsta de până la 35 de ani comparativ cu cei cu vârsta de peste 35 de ani a fost **44,39%** la **55,61%**. În condițiile maturizării sistemului, raportul în funcție de vârstă s-a modificat în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018 în favoarea participanților cu vârsta de peste 35 de ani (Grafic 1.3.). Astfel, s-a înregistrat o scădere a ponderii celor cu vârsta de până în 35 ani de 1,42 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2017, când raportul a fost 45,81% la 54,19%. Comparativ cu iunie 2018, când raportul a fost 45,11% la 54,89%, scăderea a fost de 0,73 puncte procentuale.

¹ Participanți cu conturi active, respectiv pentru care a fost virată cel puțin o contribuție în perioada mai 2008 – decembrie 2018.

Grafic 1.2. Pilon II Participanți - piramida participanților pe gen și grupe de vârstă (%) la 31 decembrie 2018

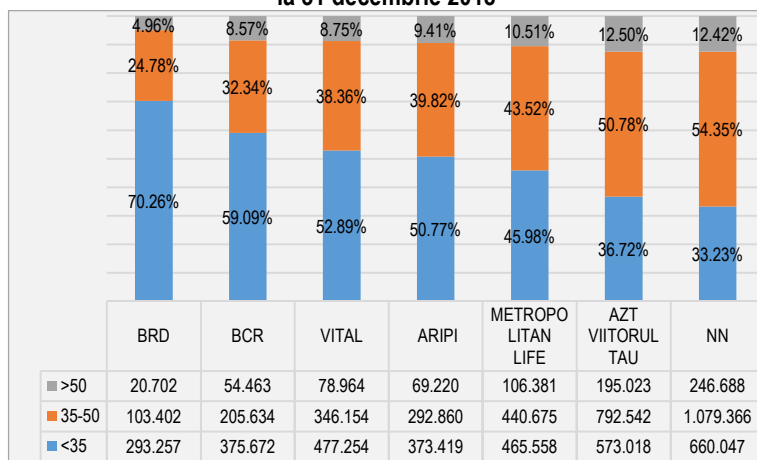

Grafic 1.3. Pilon II Evoluție structură pe grupe de vârstă dec. 2017 – dec. 2018

În cazul în care se analizează structura pe grupe de vârstă a participanților fondurilor de pensii administrate privat se constată că cea mai mare pondere a participanților cu vârsta de până în 35 ani era înregistrată la 31 decembrie 2018 de FPAP BRD, 70,26% din total fond (293.257 persoane), semnificativ mai mare decât ponderea pe total sistem de 44,39%. Creșterea constantă a numărului de participanți cu vârsta de până în 35 de ani la FPAP BRD a fost determinată de numărul mare de persoane repartizate aleatoriu lunar către acest fond². Astfel, 70,83% din totalul participanților la fond au fost repartizați aleatoriu în perioada august 2008 – decembrie 2018. Structura pe vârstă a participanților a fost determinată și de faptul că numărul persoanelor repartizate aleatoriu lunar este același începând din luna februarie 2010, influențând fondurile cu un număr mai mic de participanți (FPAP BRD, cu 417.361 persoane, deține 5,76% din total participanți înscrși în Registrul participanților în Pilonul II la 31 decembrie 2018). În plus, în cazul FPAP BRD, numărul de participanți repartizați aleatoriu lunar este mai mare decât la celelalte fonduri³.

Grafic 1.3.1. Pilon II Structura participanților pe grupe de vârstă la 31 decembrie 2018

Un alt fond care a înregistrat o pondere mare a participanților cu vârsta de până în 35 ani a fost FPAP BCR cu 59,09% din total fond (375.672 persoane), situându-se de asemenea peste media pe total sistem (44,39%). Fondul deține la 31 decembrie 2018 8,77% din total participanți înscrși în Registrul participanților în Pilonul II. Și în acest caz, repartizarea aleatorie a fost factorul determinat. Astfel, 49,39% din participanții la FPAP BCR au fost repartizați aleatoriu în perioada august 2008 – decembrie 2018.

Cele mai mici valori ale numărului de participanți cu vârsta de până în 35 ani au înregistrat FPAP NN cu 33,23% din total fond (660.047 persoane) și FPAP AZT VIITORUL TĂU cu 36,72% din total fond (573.018 persoane). Trebuie menționat că în cazul acestor două fonduri ponderile participanților repartizați aleatoriu din total repartizați în perioada august 2008 – decembrie 2018 au fost cele mai mici (24,98% - FPAP NN și 28,58% - FPAP AZT VIITORUL TĂU). De asemenea, cele două fonduri aveau cele mai mari valori ale numărului de participanți înregistrați încă de la începutul funcționării sistemului (o medie de 53,64% din total participanți înregistrați în Pilonul II). Pe măsură ce sistemul s-a maturizat, se remarcă creșterea constantă a ponderilor participanților cu vârsta cuprinsă între 35 și 50 ani. Astfel la, 31 decembrie 2018, cele două fonduri înregistrau la categoria de vârstă 35 – 50 ani următoarele valori: 54,35% - FPAP NN și 50,78% - FPAP AZT VIITORUL TĂU, fiind peste media pe total sistem (44,97%). Fondurile au înregistrat valori mai mari decât ponderea pe total sistem la 31 decembrie 2018 și în cazul grupei de vârstă de peste 50 ani (10,64%): 12,42% - FPAP NN și 12,50% - FPAP AZT VIITORUL TĂU.

² Repartizarea aleatorie are loc la patru luni de la data la care angajatorul plătește primele contribuții de asigurări sociale (CAS) ale noilor angajați.

³ În cazul FPAP BRD, se aplică prevederile art.26 alin. (3) din Norma nr. 1/2015 privind aderarea și evidența participanților la fondurile de pensii administrate privat: "În cazul în care rezultatul repartizării prevăzute la alin. (1) nu este un număr întreg, fiecare fond de pensii administrat privat existent la data efectuării repartizării primește un număr întreg de participanți, iar restul obținut ca urmare a împărțirii este alocat fondului de pensii administrat privat cu cel mai mic număr de participanți."

Participanți noi

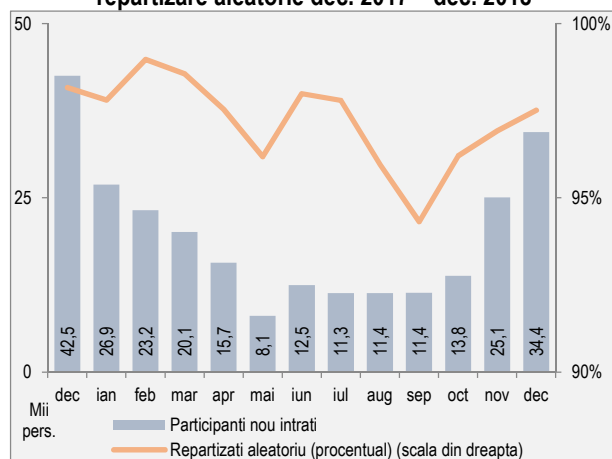
855 persoane au semnat acte de aderare pentru a deveni participanți la unul dintre fondurile de pensii administrate privat din cele 34.446 persoane intrate în sistem în luna decembrie 2018, o scădere de 18,99% a numărului de participanți nou intrați în sistem față de decembrie 2017. Comparativ cu iunie 2018, s-a înregistrat însă o creștere de trei ori a numărului de participanți noi.

De remarcat trendul fluctuant înregistrat de intrările noi în sistem în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018 (Grafic 1.4.). Astfel, numărul lunar de participanți nou intrați a scăzut până la 8.074 persoane în luna mai 2018 (valoarea minimă) și a crescut constant până la sfârșitul anului trecut, în special în ultimul trimestru din 2018. În condițiile în care repartizarea aleatorie are loc la patru luni de la prima plată a CAS (ca urmare a încasării primului salariu sau a primei indemnizații de șomaj), rezultă că participanții intrați aleatoriu în decembrie au început activitatea în luna august, după terminarea anului școlar. O creștere semnificativă a numărului de participanți nou intrați în sistem precum cea înregistrată în luna decembrie 2018 se remarcă și în lunile decembrie din anii anteriori (de exemplu: 41 mii persoane – 2014, 47 mii persoane – 2015, 36 mii persoane – 2016 și 43 mii persoane – 2017).

De asemenea, trebuie menționată cea mai mică valoare a gradului de repartizare aleatorie din intervalul decembrie 2017 – decembrie 2018, 94,32%, s-a înregistrat în septembrie 2018, deși numărul participanților nou intrați în această lună nu a înregistrat creșteri semnificative comparativ cu celelalte luni din an. Un grad de educație financiară mai ridicat al absolvenților de studii superioare, faptul că sunt studenți care lucrează încă din timpul studiilor, coroborat cu lunile în care începe și se termină anul universitar, ar putea determina ca mai mulți participanți să fi semnat acte de aderare, comparativ cu cei care au fost repartizați aleatoriu⁴.

Trendul înregistrat de numărul participanților nou intrați în sistem a fost determinat de evoluția numărului de salariați pe economie (Grafic 1.5.). Potrivit datelor statistice lunare publicate de INS, creșterea anuală a efectivului de salariați pe economie a fost în octombrie 2018 de 1,53%, iar ritmul de creștere lunară a fluctuat în perioada octombrie 2017 – octombrie 2018, înregistrând o diferență de 1,22 puncte procentuale între -0,45% valoare minimă din decembrie 2017 și 0,78% valoarea maximă din ianuarie 2018, cu mențiunea că în Pilonul II luna de calcul decembrie este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile către fondurile de pensii administrate privat.

Grafic 1.4. Pilon II Participanți nou intrați și gradul de repartizare aleatorie dec. 2017 – dec. 2018

Grafic 1.5. Pilon II Creștere lunară a efectivului de salariați din economie *

*Decembrie, luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile.

33.591 persoane, reprezentând **97,52%** din total nou intrați în sistem, au fost repartizate aleatoriu în luna decembrie 2018 (cu excepția FPAP BRD, cu 91,99% și FPAP BCR, cu 92,97%, celelalte fonduri de pensii au înregistrat valori de peste 98% și chiar de 100%, ca în cazul FPAP VITAL și FPAP ARIPI).

Numărul persoanelor repartizate aleatoriu a scăzut comparativ cu decembrie 2017 cu 19,52%, dar a crescut de aproximativ trei ori comparativ cu iunie 2018 (Grafic 1.4.). **208 mii persoane** din cele 214 mii persoane intrate în sistem în anul 2018 au fost repartizate aleatoriu, în scădere cu 13,77% față de anul 2017.

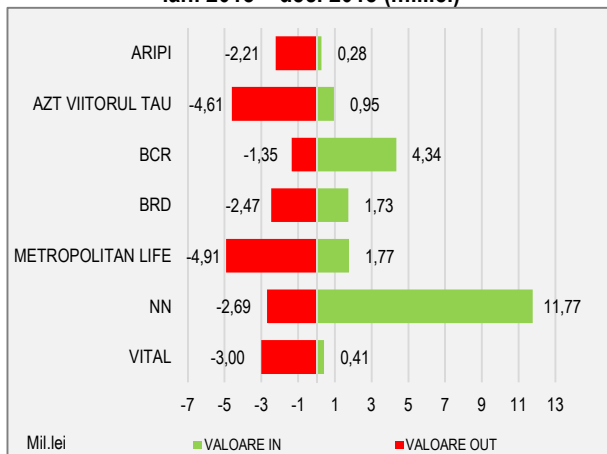
⁴ Valori mai mici ale gradului de repartizare aleatorie, comparativ cu celelalte valori din an, s-au mai înregistrat și în anii anteriori, de exemplu în lunile octombrie: 63,56% - 2013, 66,26% - 2014, 78,53% - 2015, 85,62% - 2016 și 94,50% - 2017.

Participanți transferați

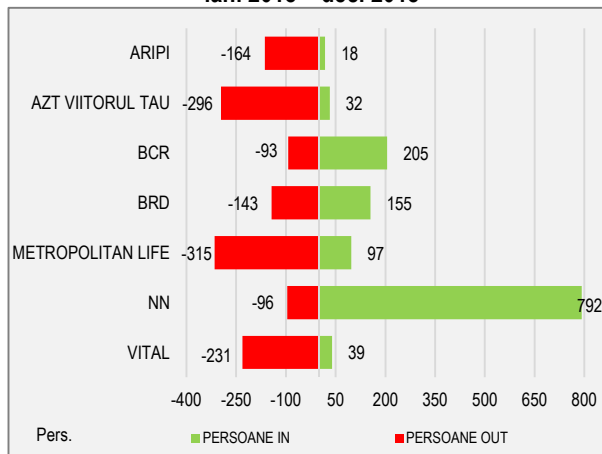
1.338 participanți s-au transferat între fondurile de pensii administrate privat în anul 2018, iar activele transferate au atins **21,25 milioane lei**.

Fondul de pensii la care s-au transferat cei mai mulți participanți (792 persoane), cu cea mai mare valoare a activului transferat (11,77 milioane lei) a fost FPAP NN. FPAP METROPOLITAN LIFE a fost fondul de la care s-au transferat cei mai mulți participanți (315 persoane) în anul 2018, cu o valoare a activelor transferate de 4,91 milioane lei.

Grafic 1.6. Pilon II Valoare activ net transferat ian. 2018 – dec. 2018 (mil.lei)

Grafic 1.7. Pilon II Participanți transferați ian. 2018 – dec. 2018

1.2. Participanți la fondurile de pensii facultative

472.160 de participanți erau înregistrați în sistemul pensiilor facultative la 31 decembrie 2018, cu un avans anual de **5,83%** și **2,79%** față de iunie 2018. Ritmul lunar de creștere a fluctuat ușor în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018, înregistrând valori sub 1% (0,60%, valoarea maximă în decembrie 2017 și 0,36%, valoarea minimă în septembrie 2018).

FPF RAIFFEISEN ACUMULARE și FPF NN ACTIV au înregistrat cele mai mari creșteri ale numărului de participanți comparativ cu decembrie 2017, iar comparativ cu iunie 2018, FPF NN ACTIV și FPF BRD MEDIO au fost pe primele locuri (Tabel 1.2). Trebuie remarcat faptul că două dintre cele zece fonduri de pensii au înregistrat scăderi ale numărului participanților comparativ atât cu decembrie 2017, cât și cu iunie 2018: FPF AZT VIVACE (-0,44% și -0,11%) și FPF PENSIA MEA (-1,66% și -0,54%)⁵.

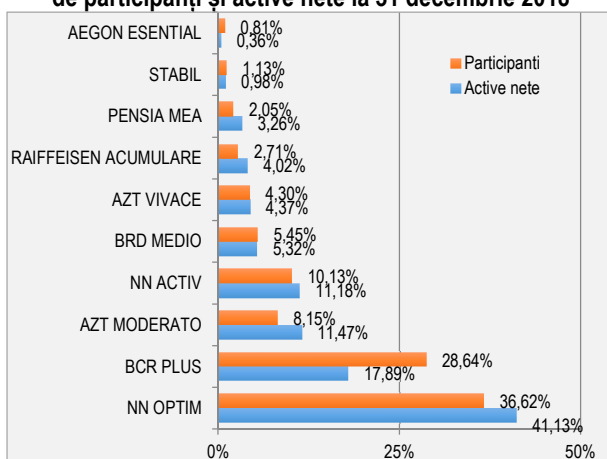
Tabel 1.2. Pilon III Număr de participanți (pers.)

Nr. crt.	Fond de pensii facultative	dec.-17	iun.-18	dec.-18	dec.18/dec.17	dec.18/iun.18
1	FPF NN OPTIM	159,438	166,285	172,928	8,46%	3,99%
2	FPF BCR PLUS	130,347	132,993	135,232	3,75%	1,68%
3	FPF NN ACTIV	43,299	45,637	47,831	10,47%	4,81%
4	FPF AZT MODERATO	38,381	38,374	38,489	0,28%	0,30%
5	FPF BRD MEDIO	23,994	24,680	25,756	7,34%	4,36%
6	FPF AZT VIVACE	20,386	20,319	20,297	-0,44%	-0,11%
7	FPF RAIFFEISEN ACUMULARE	11,442	12,296	12,797	11,84%	4,07%
8	FPF PENSIA MEA	9,839	9,729	9,676	-1,66%	-0,54%
9	FPF STABIL	5,185	5,213	5,326	2,72%	2,17%
10	FPF AEGON ESENTIAL	3,820	3,814	3,828	0,21%	0,37%
	TOTAL	446,131	459,340	472,160	5,83%	2,79%

Primele trei fonduri de pensii în funcție de activele nete deținute, FPF NN OPTIM, FPF BCR PLUS și FPF AZT MODERATO, însumau la 31 decembrie 2018 aproximativ 75% din participanți și 70% din activele nete. De remarcat că FPF BCR PLUS, deși se situa pe locul doi în ceea ce privește ponderea din total participanți (28,64%) înregistra numai 17,89% pondere din total active nete la 31 decembrie 2018.

⁵ De exemplu, numărul ieșirilor din fond (pensie vârsta de 60 ani, pensie invaliditate, deces, transferuri out, nerevendicate) în perioada ianuarie – decembrie 2018 a depășit numărul intrărilor (acte de aderare noi, transferuri în): în cazul FPF AZT VIVACE au intrat 273 persoane și au ieșit 365 persoane (-89 persoane, diferență număr participanți decembrie 2018/decembrie 2017), iar în cazul FPF PENSIA MEA au intrat 71 persoane și au ieșit 234 persoane (-163 persoane, diferență număr participanți decembrie 2018/decembrie 2017).

Grafic 1.8. Pilon III Cota de piață în funcție de participanți și active nete la 31 decembrie 2018

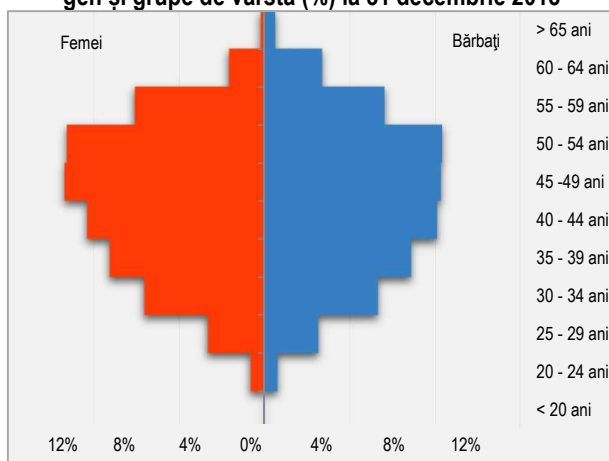
Comparativ, FPF NN OPTIM înregistra 36,62% din total participanți la 31 decembrie 2018, în timp ce ponderea în active nete a fost de 41,13%. În acest caz, calitatea portofoliului de participanți este factorul determinant (pentru participanții la FPF BCR PLUS valoarea contribuțiilor virate la fond a fost mai mică).

Structura participanților pe categorii de vârstă și gen

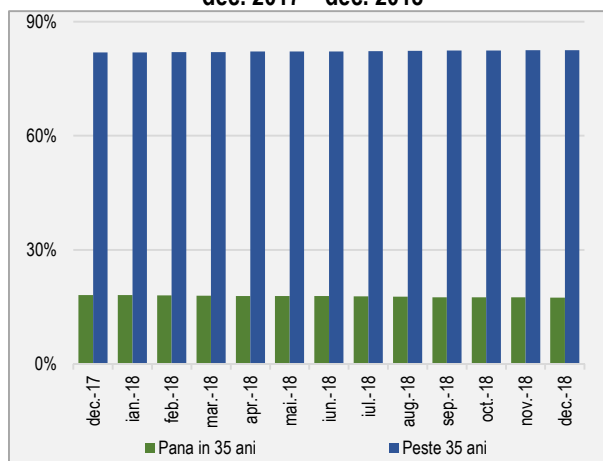
La 31 decembrie 2018 distribuția în funcție de gen a fost: **48,95%** bărbați și **51,05%** femei (Grafic 1.9.). În ceea ce privește distribuția pe vârstă, raportul participanților a fost **17,47%** cu vârsta de până în 35 de ani și **82,53%** cu vârsta de peste 35 ani (Grafic 1.10.).

În condițiile maturizării sistemului, raportul s-a modificat ușor în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018 în favoarea participanților cu vârsta de peste 35 ani, respectiv o creștere de 0,60 puncte procentuale față de anul trecut, când raportul a fost de 18,07% la 81,93%. Comparativ cu iunie 2018, diferența este de 0,37 puncte procentuale, raportul fiind de 17,84% la 82,16%.

Grafic 1.9. Pilon III Participanți, piramida participanților pe gen și grupe de vârstă (%) la 31 decembrie 2018

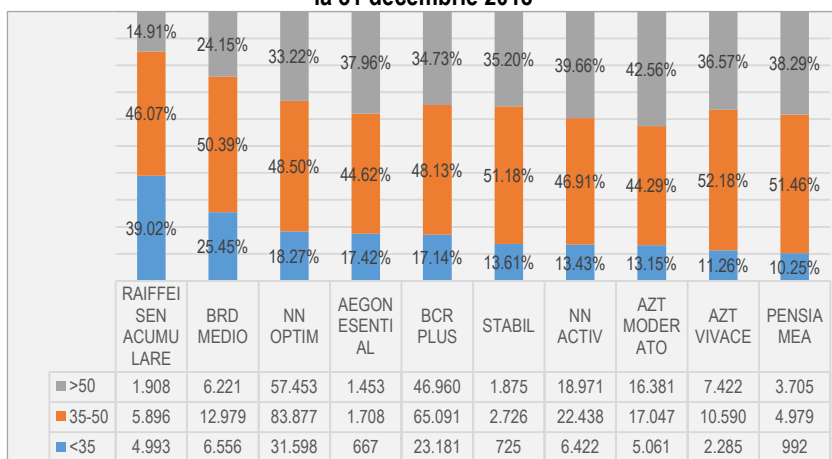
Grafic 1.10. Pilon III Evoluție structură pe grupe de vârstă dec. 2017 – dec. 2018

În cazul în care se analizează structura pe grupe de vârste a participanților fondurilor de pensii facultative se constată că, la 31 decembrie 2018, cea mai mare pondere a participanților cu vârsta de până în 35 ani era înregistrată de FPF RAIFFEISEN ACUMULARE cu 39,92% din participanți (4.993 persoane), semnificativ peste media pe total sistem de 17,47%. Alt fond care a înregistrat o valoare mare a ponderii persoanelor cu vârsta de până în 35 ani, peste media pe total sistem, a fost FPF BRD MEDIO cu 25,45% (6.556 persoane).

La polul opus s-a situat FPF PENSIA MEA cu doar 10,25% din participanți cu vârsta de până în 35 ani (992 persoane), cu mențiunea că fondul reprezenta doar 2,05% din total participanți la Pilonul III.

Grafic 1.10.1. Pilon III Structura participanților pe grupe de vârstă la 31 decembrie 2018

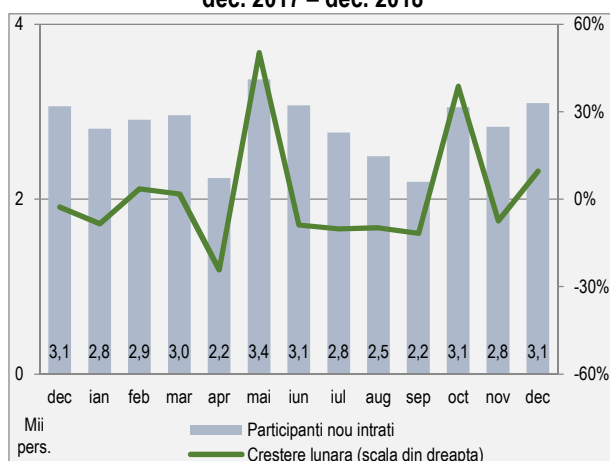

În cazul FPF NN OPTIM, deși la 31 decembrie 2018 înregistra 31.598 persoane cu vârsta de până în 35 ani, respectiv cel mai mare număr de participanți încadrați în această grupă de vârstă (38,31%), totuși ponderea grupei de vârstă de până în 35 ani în total fond a fost de numai 18,27%, în condițiile în care fondul înregistra cel mai mare număr de participanți din total sistem (172.928 persoane, respectiv 36,62%).

Participanți noi

3.099 persoane au aderat în decembrie 2018 la unul din cele zece fonduri de pensii facultative, înregistrând o creștere față de decembrie 2017 de 1,18% și de 0,85% față de iunie 2018. **33.794** persoane au intrat în sistem în anul 2018, cu 20,70% mai puțin decât în 2017 (42.628 persoane).

Grafic 1.11. Pilon III Număr participanți nou intrați în sistem dec. 2017 – dec. 2018

În continuare, FPF NN OPTIM deține cele mai mari ponderi ale participanților noi din total participanți nou intrați în sistem. Astfel, în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018, fondul a înregistrat o medie de 48,17%, iar ponderile au fluctuat în această perioadă de la un minim de 40,58% din total în februarie 2018 (1.180 persoane) la un maxim de 56,13% din total în mai 2018 (1.892 persoane)⁶.

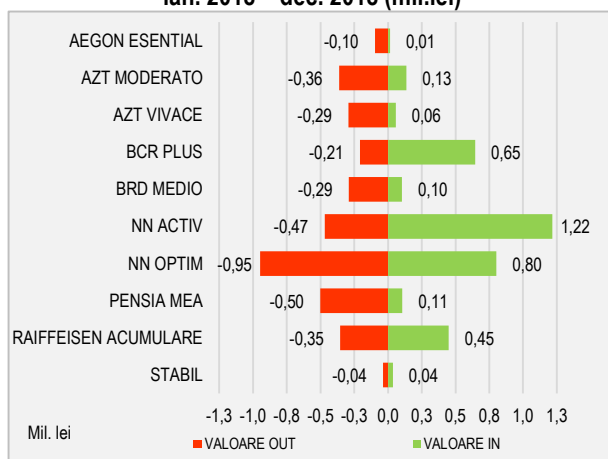
Participanți transferați

531 participanți s-au transferat între fondurile de pensii facultative din România în anul 2018, iar activele transferate au însumat **3,57 milioane lei** (Graficele 1.12. și 1.13.). Cei mai mulți participanți (197) și cea mai mare valoare a activului transferat de la alte fonduri de pensii (1,22 milioane lei) au fost către FPF NN ACTIV, iar FPF NN OPTIM a înregistrat cei mai mulți participanți (187 persoane) și cea mai mare valoare a activului transferat către alte fonduri de pensii (0,95 milioane lei).

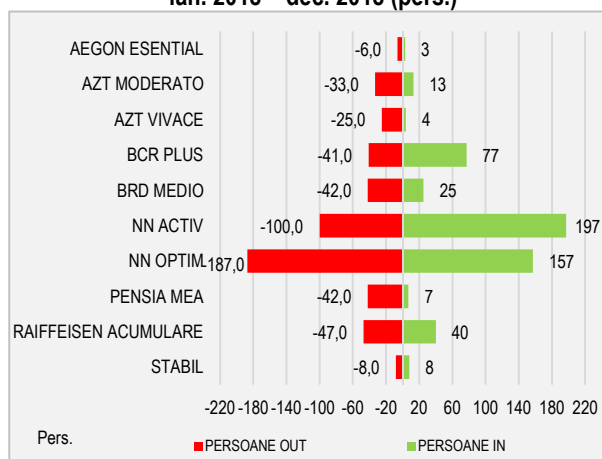
Trebuie precizat faptul că, în această perioadă, cinci persoane s-au transferat din Uniunea Europeană la trei dintre fondurile de pensii facultative din România (FPF BCR PLUS, FPF NN ACTIV și FPF NN OPTIM), valoarea activelor transferate fiind de 0,94 milioane lei, iar trei participanți la două dintre fondurile de pensii facultative din România (FPF BRD MEDIO și FPF NN OPTIM) s-au transferat la un fond de pensii private în Uniunea Europeană, valoarea activului transferat fiind de 0,03 milioane lei.

⁶ Trebuie precizat că, în afară de lunile august și septembrie 2017, când la fond au aderat 4.539 persoane (73,86% din total) și respectiv 2.340 persoane (64,71% din total), nu s-au mai evidențiat în anii anteriori creșteri similare ale numărului de participanți noi, deși fondul a înregistrat constant ponderi mari în total participanți nou intrați în sistem. Exemple de valori medii ale ponderilor participanților noi la FPF NN Optim din total participanți nou intrați în sistem: 52,29 în 2017, 37,94% în 2016, 38,24% în 2015, 36,18% în 2014, 46,69% în 2013.

Grafic 1.12. Pilon III Valoare activ net transferat ian. 2018 – dec. 2018 (mil.lei)

Grafic 1.13. Pilon III Participanți transferați ian. 2018 – dec. 2018 (pers.)

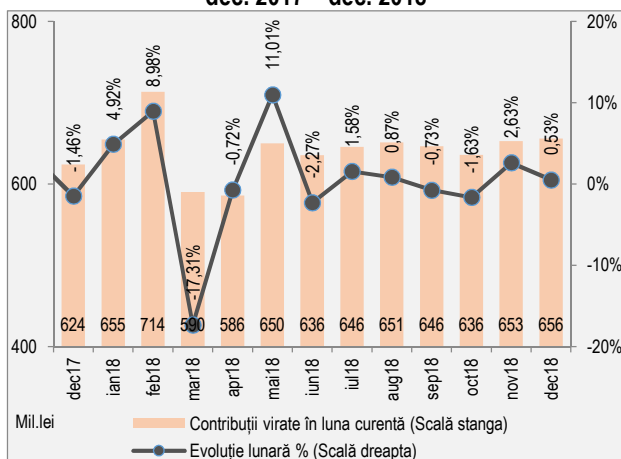
2. Contribuții virate la fondurile de pensii private

2.1. Contribuții virate la fondurile de pensii administrate privat

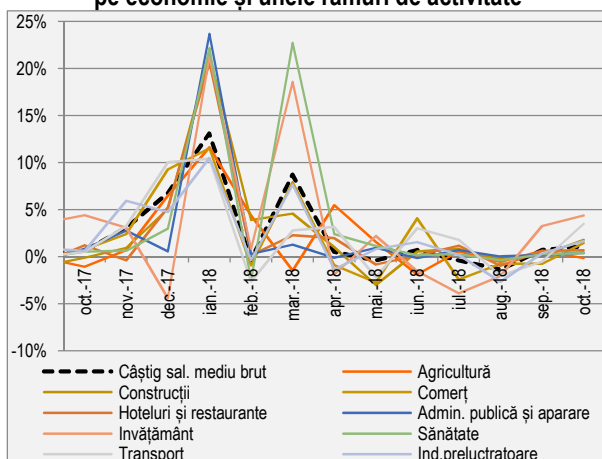
656,10 milioane de lei (**140,68** milioane de euro) au fost virate către fondurile de pensii administrate privat în luna decembrie 2018, cu 5,14% mai mult comparativ cu decembrie 2017 și cu 3,24% mai mult față de iunie 2018. S-a înregistrat astfel o ușoară revenire, valoarea situându-se peste media intervalului decembrie 2017 – decembrie 2018 de 641,68 milioane lei (Grafic 2.1).⁷ Comparativ cu luna precedentă volumul contribuțiilor virate a crescut cu numai 0,53%.

Evoluția contribuțiilor virate în sistem a fost determinată de evoluția câștigului salarial mediu brut lunar pe economie (Grafic 2.2.). Potrivit datelor INS, câștigul salarial mediu brut lunar pe economie a crescut cu 1,12% comparativ cu luna anterioară, valori semnificativ mai mari înregistrându-se în învățământ (4,39%) și transport (3,50%)⁸. Creșterea anuală a câștigului salarial mediu brut lunar din decembrie 2018 a fost de 37,75%, valoarea fiind însă influențată de aplicarea măsurilor de trecere în sarcina angajatului sau a celor pentru care există obligația de plată a contribuției de asigurări sociale a cotei reprezentând contribuția de asigurări sociale de 25%, începând cu luna ianuarie 2018⁹.

Grafic 2.1. Pilon II Contribuții virate și evoluția lunară dec. 2017 – dec. 2018

Grafic 2.2. Evoluție lunară câștig salarial mediu brut lunar pe economie și unele ramuri de activitate*

* Decembrie, luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile.

Scăderea lunară semnificativă a viramentelor din martie 2018 de -17,31% a fost determinată de faptul că în luna februarie se virează contribuțiile lunii de referință decembrie, iar în luna martie se virează contribuțiile lunii de referință ianuarie.

⁷ Valorile înregistrate în lunile martie 2018 (590,02 milioane lei) și aprilie 2018 (585,77 milioane lei), corespunzătoare lunilor de referință ianuarie și februarie, au fost și minimele intervalului.

⁸ Alte valori pozitive s-au înregistrat în construcții (1,80%) și industria prelucrătoare (1,67%). Valori negative ale ritmului lunar de creștere a câștigului salarial mediu brut s-au înregistrat în industria extractivă (9,76%) și agricultură (0,14%).

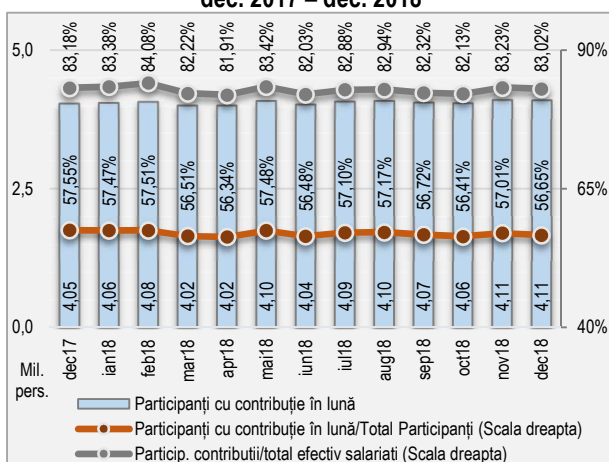
⁹ În luna ianuarie 2018 câștigul salarial mediu brut lunar a crescut comparativ cu luna decembrie 2017 cu 13,13%.

În general, luna ianuarie este caracterizată de scăderi ale veniturilor salariale¹⁰, însă în acest caz, volumul scăzut al contribuțiilor virate în martie pentru luna de calcul ianuarie 2018 a fost determinat și de scăderea cotei de contribuții la 3,75%. De exemplu, scăderile înregistrate de contribuțiile virate lunar în martie comparativ cu februarie au fost de numai -10,72% în 2017, -10,89% în 2016, în condițiile în care în 2016 și 2017 cota de contribuții a fost de 5,1%.

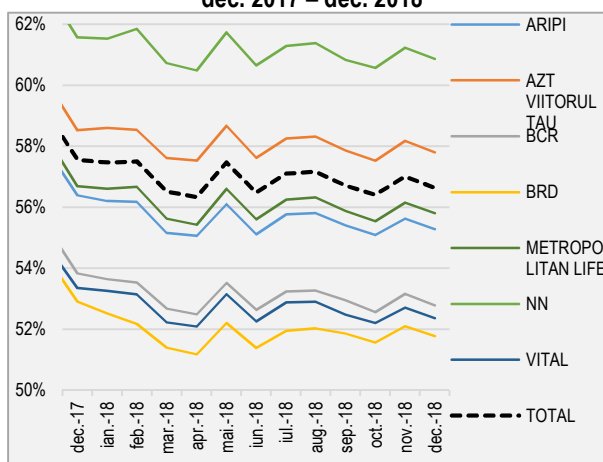
În anul 2018 viramentele au însumat **7,72 miliarde de lei** (1,65 miliarde de euro). Comparativ cu 2017, valoarea totală a contribuțiilor virate în 2018 a crescut cu 8,05%.

În luna decembrie 2018 s-au virat contribuții pentru **4,11 milioane persoane**, reprezentând **56,65%** din total participanți din Pilonul II. Ponderea participanților cu contribuții în total participanți din sistem a înregistrat un trend ușor fluctuant în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018, cu o medie de 56,95%. (57,55%, valoarea maximă în decembrie 2017 și 56,34% valoarea minimă în aprilie 2018). De remarcat faptul că trendul ponderii participanților cu contribuții virate în lună din total participanți la sistem este similar cu trendul ponderii participanților cu contribuții virate în lună în total efectiv de salariați pe economie (Grafic 2.3.). În condițiile maturizării sistemului, pe parcursul celor zece ani de funcționare, ponderea în total efectiv salariați pe economie a crescut constant de la 66,51% în mai 2008 la 83,02% în decembrie 2018.

Grafic 2.3. Pilon II Evoluție participanți cu viramente, pondere în total participanți și în efectiv salariați dec. 2017 – dec. 2018

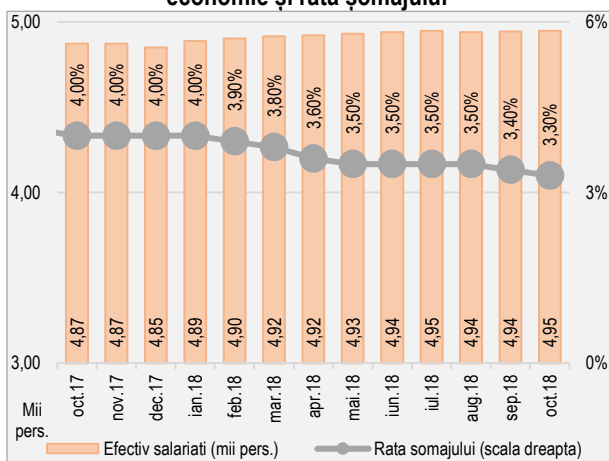

Grafic 2.4. Pilon II Evoluție ponderi participanți cu contribuții virate în total participanți pe fonduri de pensii dec. 2017 – dec. 2018

În perioada decembrie 2017 – decembrie 2018, ponderea participanților cu contribuții virate din total participanți fond (gradul de colectare) a fluctuat ușor, înregistrând un trend descendent. Astfel, valoarea medie a gradului de colectare a înregistrat o diferență de aproximativ un punct procentual în acest interval (Grafic 2.4.). Se remarcă creșterile din lunile februarie, mai și noiembrie 2018, corespunzătoare evoluției numărului de salariați pe economie, cu mențiunea că în sistemul pensiilor administrate privat între luna de calcul, când se virează contribuțiile și luna de referință, pentru care se virează contribuțiile, este o diferență de două luni (pentru contribuția virată în luna decembrie, luna de calcul, este corespunzătoare luna octombrie, luna de referință). Toate fondurile de pensii au înregistrat trenduri similare în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018, dar numai două s-au situat peste media intervalului (56,95%), valorile medii înregistrate fiind de 61,14% în cazul FPAP NN și 58,08% în cazul FPAP AZT VIITORUL TĂU.

Grafic 2.5. Evoluție lunară a numărului de salariați pe economie și rata șomajului*

Din analiza datelor statistice publicate de INS reiese că în perioada octombrie 2017 – octombrie 2018 (în luna decembrie 2018 au fost virate contribuțiile aferente lunii octombrie 2018) evoluția efectivului de salariați a înregistrat un trend ușor fluctuant, ritmul lunar de creștere înregistrând valori sub 1%, pozitive, cu excepția lunilor decembrie 2017 (-0,45%) și august 2018 (-0,14%). Comparativ cu octombrie 2017, efectivul de salariați a crescut cu 1,53%, cu mențiunea că în octombrie 2018 s-a înregistrat cea mai mare valoare a numărului de salariați din interval (4,95 milioane persoane).

*Luna de calcul în sistemul pensiilor administrate privat, decembrie, este corespunzătoare lunii de referință octombrie, lună pentru care se virează contribuțiile.

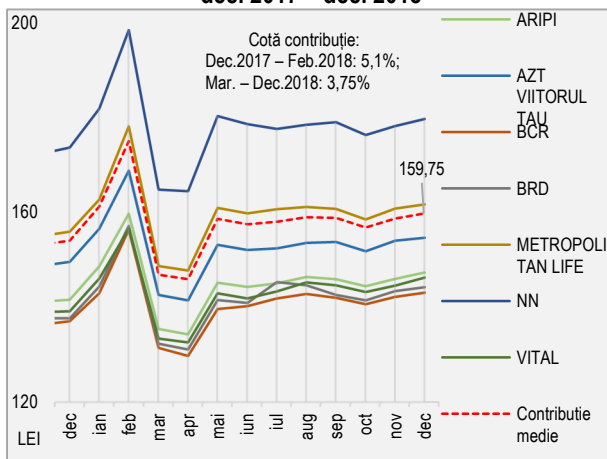
¹⁰ Potrivit datelor publicate de INS, câștigul salarial mediu brut lunar a înregistrat scăderi de -2,73% în ianuarie 2017, comparativ cu decembrie 2016 și de -8,26% în ianuarie 2016, comparativ cu decembrie 2015.

Numărul total al șomerilor înregistrați a scăzut de la 353 mii persoane în octombrie 2017 la 290 mii persoane în octombrie 2018, rata șomajului înregistrând, de asemenea, un trend descendent, de la 4,00% în octombrie 2017 la 3,30% în octombrie 2018 (Grafic 2.5.). Media ponderii șomerilor neindemnizați în total șomeri a fost în această perioadă de 81,11%.

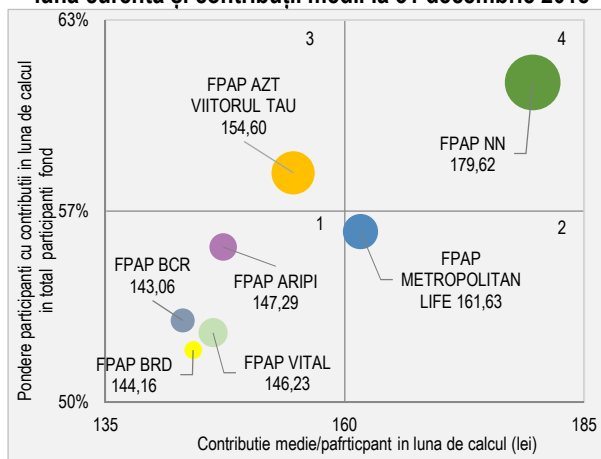
Contribuția medie/participant

La nivel de sistem, contribuția medie a participanților cu contribuții virate la 31 decembrie 2018 a fost de **159,75 lei**, înregistrând o ușoară creștere comparativ cu luna anterioară (0,71%). Astfel, după ce în martie ac. (146,82 lei) și în aprilie ac. (145,89 lei) s-au înregistrat cele mai mici valori din intervalul decembrie 2017 – decembrie 2018¹¹, contribuția medie pe participant a crescut în lunile următoare, până la 158,92 lei în august 2018 și 159,75 lei în decembrie 2018 (Grafic 2.6.).

Grafic 2.6. Pilon II Contribuție medie/participant dec. 2017 – dec. 2018

Grafic 2.7. Pilon II Ponderi participanți cu contribuții în luna curentă și contribuții medii la 31 decembrie 2018

FPAP NN înregistra la 31 decembrie 2018 ponderea cea mai mare din total participanți la fond pentru care s-au virat contribuții în luna de calcul (60,87%) comparativ cu media lunară pe total fonduri (56,65%), dar și ponderea cea mai mare din total sume virate în această lună (33,10%). Fondul se situează pe primul loc în ceea ce privește valoarea contribuției medii/participant de 179,62 lei, fiind singurul fond poziționat în cadranul 4 din Graficul 2.7., caracterizat de valori mari ale gradului de colectare și ale contribuției/participant. Această poziționare este determinată de calitatea portofoliului: un număr mai mare de participanți (1,99 milioane persoane), cu venituri salariale mai mari, care determină, în consecință, și valori mari ale contribuțiilor virate și astfel un volum mai mare al activelor nete (16,96 miliarde lei).

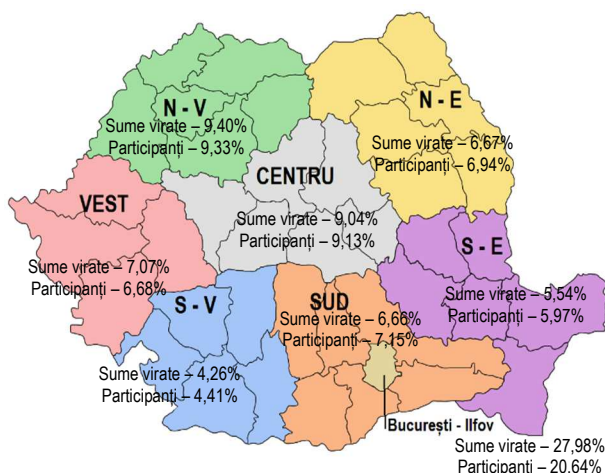
Pe următoarele două poziții s-au situat FPAP METROPOLITAN LIFE cu 161,63 lei/participant (55,80% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți la fond și 13,92% pondere din total sume virate în luna decembrie 2018) și FPAP AZT VIITORUL TĂU cu 154,60 lei/participant (57,80% - pondere participanți cu contribuții virate din total participanți la fond și 21,25% pondere din total sume virate în luna decembrie 2018). FPAP METROPOLITAN LIFE a înregistrat o valoare mai mare a contribuției/participant comparativ cu FPAP AZT VIITORUL TĂU, deși numărul de participanți și volumul activelor nete (1,01 milioane persoane și 6,78 miliarde lei) sunt mai mici decât cele ale FPAP AZT VIITORUL TĂU, (1,56 milioane persoane și 10,32 miliarde lei). FPAP METROPOLITAN LIFE s-a poziționat în cadranul 2, caracterizat de valori mari ale contribuției/participant, peste media pe sistem (159,75) și de valori mai mici ale gradului de colectare, inferioare mediei pe sistem (56,65%), în timp ce FPAP AZT VIITORUL TĂU s-a poziționat în cadranul 3 din Graficul 2.7., caracterizat de valori mai mici ale contribuției/participant, de până în 159,75 lei și de un grad de colectare de peste 56,65%. Și în cazul celor două fonduri de pensii, factorul determinant este calitatea portofoliului de participanți. La FPAP METROPOLITAN LIFE, aceștia au venituri salariale mai mari, care determină și un volum mai mare de contribuții virate. La 31 decembrie 2018, cele trei fonduri, FPAP NN, FPAP METROPOLITAN LIFE și FPAP AZT VIITORUL TĂU înregistrau împreună 68,27% din sumele virate și 65,16% din participanții cu contribuții virate în luna de calcul.

În cadranul 1 din Graficul 2.7., caracterizat de valori mici atât în cazul ponderilor participanților cu contribuții virate din total participanți fond, cât și în cazul contribuției/participant (participanți cu contribuții virate din total participanți fond între 52,79% și 55,28% și contribuție medie/participant între 143,06 lei și 147,29 lei), s-au situat FPAP BCR, FPAP BRD, FPAP VITAL și FPAP ARIPI.

¹¹ Reducerea cotei de contribuție la 3,75% din acest an nu a fost echilibrată de creșterea salariului mediu brut lunar pe economie ca urmare a aplicării măsurilor de trecere în sarcina angajatului a cotei reprezentând contribuția de asigurări sociale de 25%, ceea ce a determinat o scădere de 4,65% a contribuției medii/participant comparativ cu decembrie 2017.

Participanți și contribuții – structură pe regiuni de dezvoltare

Grafic 2.8. Pilon II Participanți și sume virate în luna curentă – distribuție pe regiuni de dezvoltare la 31 decembrie 2018

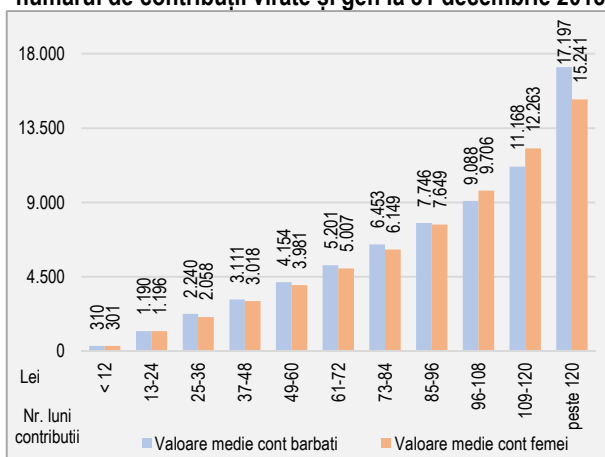

În funcție de regiunile de dezvoltare ale României, cei mai mulți participanți pentru care au fost virate contribuții la fondurile de pensii administrate privat în luna decembrie 2018 lucrau în București: **18,89%**, cu 25,95% din total contribuții virate. Cele mai bine reprezentate regiuni de dezvoltare au fost: București - Ilfov cu **20,64%**, NORD-VEST cu **9,33%** și CENTRU cu **9,13%**, cele trei regiuni reprezentând 39,10% dintre participanții pentru care s-au virat contribuții și 46,42% din contribuțiile virate (Grafic 2.8.).

Valoarea contului participanților

La 31 decembrie 2018, valoarea medie a unui cont în sistemul pensiilor administrate privat era de **6.671 lei (1.430 euro)**¹², respectiv o creștere de 16,07% față de decembrie 2017. Trebuie remarcat faptul că valoarea contului este determinată de grupele de vârstă în care se încadrează participanții, de numărul de luni de contribuții virate în sistem, dar și de genul participanților, respectiv salariile bărbaților comparativ cu salariile femeilor.

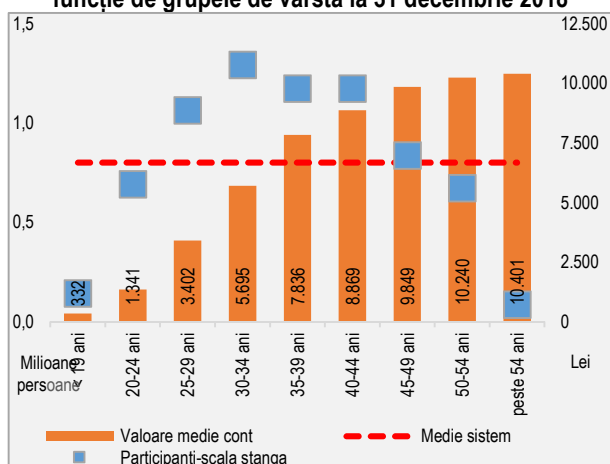
Grafic 2.9. Pilon II Valoare medie cont în funcție de numărul de contribuții virate și gen la 31 decembrie 2018

Astfel, cele mai mari valori medii ale conturilor se înregistrează în cazul participanților pentru care au fost virate contribuții peste 120 luni (peste 10 ani), **17.197 lei** pentru bărbați și **15.241 lei** pentru femei (16.264 lei media pe sistem). Se remarcă o diferență a valorilor medii ale conturilor bărbaților comparativ cu cele ale femeilor. Astfel, în acest caz, valoarea medie a conturilor bărbaților este mai mare decât cea a femeilor cu 12,84%, situație explicată prin diferențele existente între câștigurile salariale dintre bărbați și femei. Această diferență se menține, cu excepția participanților cu un număr de contribuții virate cuprins între 96–108 și 109–120, când valoarea medie a contului participanților bărbați este mai mică decât cea a participanților femei cu 6,36% și respectiv 8,93%.

¹² Participanți care au acumulat în conturi peste 1 leu.

Grafic 2.10. Pilon II Valoare medie cont și participanți în funcție de grupele de vârstă la 31 decembrie 2018

În cazul vârstei participanților, se constată că cea mai mare valoare medie a conturilor la nivel de sistem s-a înregistrat la grupa cu vârsta de peste 54 ani, cu **10.401 lei** (0,09 milioane persoane), dar și la grupele între 50-54 ani, cu **10.240 lei** (0,67 milioane persoane) și între 45-49 ani, cu **9.849 lei** (0,84 milioane persoane). Aceste valori mai mari sunt determinate, pe de o parte, de maturizarea sistemului (participanții au aderat la fondurile de pensii administrate privat încă de la începutul funcționării Pilonului II) și, pe de altă parte, prin faptul că participanții au venituri mai mari (din punct de vedere al carierei se situează în partea superioară, cu vechime și venituri salariale mai mari, comparativ cu participanții din grupele de vârstă de până în 45 ani) și pot contribui cu sume mai mari la fondurile de pensii.

În cazul în care se analizează cumulul vechimeii în sistem, grupa de vârstă a participanților și genul acestora se constată că cele mai mari valori medii ale conturilor s-au înregistrat însă la participanții cu peste 10 ani vechime în sistem situați în grupa de vârstă cuprinsă între 35 – 39 ani, cu **19.005 lei** pentru bărbați și **17.434 lei** pentru femei.

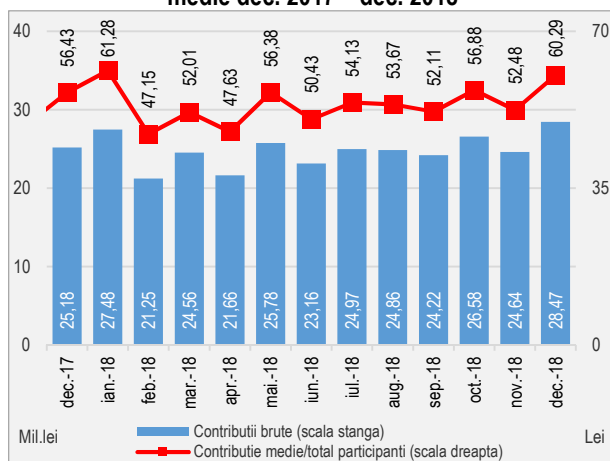
La 31 decembrie 2018, un număr de **713.195 de participanți** (primii 10% din total participanți în funcție de valoarea contului) aveau peste **16.194 lei** în cont. Valoarea cumulată a activelor deținute a fost de 20,16 miliarde lei (42,38% din activele Pilonului II), rezultând o valoare medie a contului de **28.269 lei**. De asemenea, **1.782.989 de participanți** (primii 25% din total participanți în funcție de valoarea contului) aveau peste **8.293 lei** în cont. Valoarea cumulată a activelor deținute a fost de 32,42 miliarde lei (68,14% din activele Pilonului II), valoarea medie a contului fiind de **18.183 lei**.

Trebuie menționat și faptul că, la sfârșitul lunii decembrie 2018, **5,71 milioane de participanți**¹³ (80,00% din total) dețineau în cont până în **10.000 lei** și **1,43 milioane de participanți** (20,00% din total) dețineau în cont peste **10.000 lei**, iar dintre aceștia **0,30 milioane de participanți** (4,24% din total), dețineau în conturi peste **25.000 lei**.

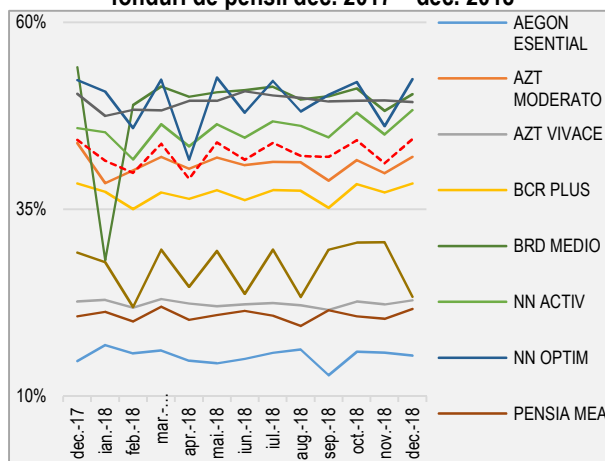
2.2. Contribuțiile virate la fondurile de pensii facultative

În luna decembrie 2018 au fost virate către fondurile de pensii facultative **28,47 milioane de lei** (6,10 milioane de euro), înregistrând o creștere anuală de **13,06%**. Și comparativ cu iunie 2018 s-a înregistrat o creștere semnificativă de **22,89%**, iar față de luna anterioară creșterea a fost de **15,53%** (Grafic 2.11.). În anul 2018 s-au virat către fondurile de pensii facultative **297,63 milioane de lei** (63,82 milioane de euro), cu 9,83% mai mult decât în anul 2017.

Grafic 2.11. Pilon III Contribuții brute virate și contribuția medie dec. 2017 – dec. 2018

Grafic 2.11.1 Pilon III Evoluție grad de colectare fonduri de pensii dec. 2017 – dec. 2018

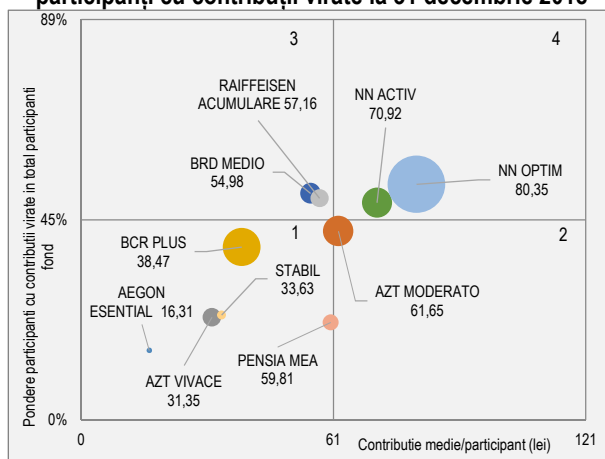
¹³ Participanți cu conturi diferite de zero.

În perioada decembrie 2017 – decembrie 2018, media ponderii participanților cu contribuții virate din total participanți fond (gradul de colectare) a înregistrat un trend fluctuant, valoarea medie a gradului de colectare înregistrând o diferență de 5,31 puncte procentuale între valoarea maximă din decembrie 2018, 44,43% și valoarea minimă, 39,12% din aprilie 2018 (Grafic 2.12.1.)¹⁴. Cu excepția FPF BRD MEDIO, toate fondurile de pensii au înregistrat trenduri fluctuante, similare cu media pe sistem, dar numai patru s-au situat peste media intervalului (42,47%): FPF NN OPTIM (49,60%), FPF RAIFFEISEN ACUMULARE (49,41%), FPF BRD MEDIO (48,87%) și FPF NN ACTIV (45,58%)¹⁵.

Contribuția medie/participant

La 31 decembrie 2018, contribuția medie/participant era de **60,29 lei**, cu **6,83%** mai mult comparativ cu decembrie 2017 și cu **19,55%** mai puțin față de iunie 2018. Și comparativ cu luna precedentă s-a înregistrat o creștere de 14,88%, în condițiile unei creșteri lunare a gradului de colectare de 3,24 puncte procentuale, de la 41,19% la 44,43%, precum și a volumului total al contribuțiilor cu 15,53%.

Grafic 2.12. Pilon III Contribuții medii (lei) și ponderi participanți cu contribuții virate la 31 decembrie 2018

Cu **80,35 lei/participant** și o pondere a participanților cu contribuții virate din total participanți la fond (grad de colectare) de 52,41%¹⁶, FPF NN Optim s-a situat în cadranul 4 din Graficul 2.12., caracterizat de valori mari ale contribuției/participant (peste media pe sistem: 60,29 lei) și ale gradului de colectare (peste media pe sistem: 44,43%). Tot în acest cadran s-a mai situat și FPF NN ACTIV cu **70,92 lei/participant** și 48,29 % grad de colectare.

În cadranul 3 al Graficului 2.12., caracterizat de valori mari în cazul gradului de colectare (peste media pe sistem: 44,43%), dar de valori mai mici decât media pe sistem în cazul contribuției/participant (60,29 lei), s-au situat și FPF RAIFFEISEN ACUMULARE cu **57,16 lei/participant** și 49,34 % grad de colectare și FPF BRD MEDIO cu **54,98 lei/participant** și 50,40% grad de colectare.

FPF AZT MODERATO cu **61,65 lei/participant**, din cauza gradului său mai mic de colectare (42,01%), s-a plasat în cadranul 2 din Graficul 2.12, caracterizat de valori mai mari ale contribuției medii/participant (peste media pe sistem: 60,29 lei), dar de valori mai mici în cazul gradului de colectare (sub media pe sistem: 44,43%). Comparativ, FPF RAIFFEISEN ACUMULARE și FPF BRD MEDIO s-au situat în cadranul 3 având un grad de colectare mai mare, deși aveau contribuții mai mici decât FPF AZT MODERATO.

Celelalte cinci fonduri de pensii facultative s-au situat în cadranul 1 din Graficul 2.12., în funcție de valorile contribuției/participant și de ponderile participanților cu contribuții virate din total participanți fond (grad de colectare): FPF PENSIA MEA cu **59,81 lei/participant** și 21,71%, FPF STABIL: 33,63 lei/participant și 23,34%, FPF BCR PLUS: 38,47 lei/participant și 38,47%, FPF AZT VIVACE: 31,35 lei/participant și 22,87% și FPF AEGON ESENTIAL: 16,31 lei/participant și 15,46%.

Valoarea contului participanților

La 31 decembrie 2018 valoarea medie a unui cont al participanților la sistemul pensiilor facultative¹⁷ era de **4.567 lei (979 euro)**, respectiv o creștere de 6,42% comparativ cu decembrie 2017.

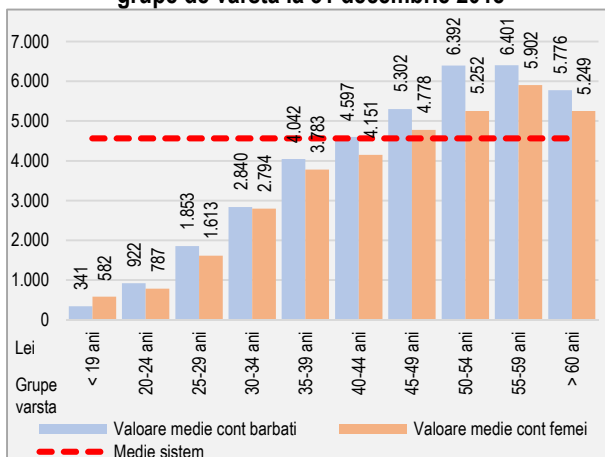
¹⁴ În Pilonul III nu există diferența de două luni între luna de calcul, când se virează contribuțiile și luna de referință, pentru care se virează contribuțiile, ca în cazul PII.

¹⁵ Din analiza evoluției gradului de colectare al FPF BRD MEDIO reiese faptul că scăderi semnificative față de luna precedentă ca cea din ianuarie 2018 (-26 puncte procentuale) s-au înregistrat și în ianuarie 2017/decembrie 2016 (-33 puncte procentuale) și în ianuarie 2016/decembrie 2015 (-39 puncte procentuale). Trebuie menționat faptul că în cadrul BRD GSG S.A. și filialele din grup, care contribuie ca angajatori la Pilonul III, în decembrie se efectuează plăți de regularizare a contribuțiilor.

¹⁶ Participanți pentru care au fost virate contribuții (sume diferite de 0) în luna de calcul.

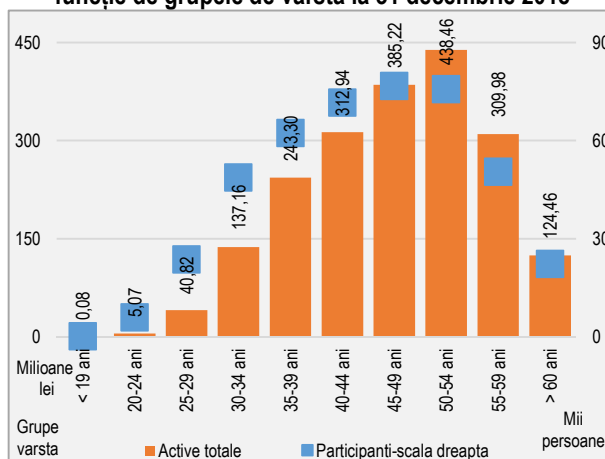
¹⁷ Participanți unici care au acumulat în conturi peste 1 leu (în cazul în care sunt participanți la mai multe fonduri, activele se cumulează).

Grafic 2.13. Pilon III Valoare medie cont în funcție de gen și grupe de vârstă la 31 decembrie 2018

Valoarea contului participanților este determinată de grupele de vârstă în care se încadrează participanții, perioada de contribuție, respectiv vechimea în sistem a participanților, dar și de genul acestora, respectiv veniturile salariale ale bărbaților comparativ cu cele ale femeilor (Grafic 2.13.). Astfel, cele mai mari valori ale conturilor s-au înregistrat la participanții din grupa de vârstă 55 – 59 ani, **6.401 lei** pentru bărbați și **5.902 lei** pentru femei (media pe sistem de 6.143 lei)¹⁸.

Grafic 2.14. Pilon III Valoare active și număr participanți în funcție de grupele de vârstă la 31 decembrie 2018

În cazul participanților din grupele de vârstă de peste 55 ani, **72.746 persoane** (16,63% din total participanți) valorile mari acumulate în conturile lor, **434,44 milioane lei** (21,75% din total active), se datorează faptului că participanții au aderat la fondurile de pensii facultative încă de la începutul funcționării sistemului și pentru că aceștia au venituri mai mari (se situează în partea superioară a carierei, cu vechime și venituri salariale mai mari, comparativ cu participanții din grupele de vârstă de până în 55 ani) și pot contribui cu sume mai mari. Cei mai mulți participanți, 76.663 persoane (17,53% din total participanți), se situau în grupa de vârstă 45 – 49 ani, valoarea activelor deținute de aceștia însumând 385,22 milioane lei (19,29% din total active).

43.735 participanți (primii 10% din total participanți în funcție de valoarea contului) aveau peste 10.413 lei în cont la 31 decembrie 2018. Valoarea cumulată a activelor deținute era de 0,90 miliarde lei (42,57% din activele Pilonului III), iar valoarea medie a contului era de **20.674 lei**. De asemenea, **109.338 participanți** (primii 25% din total participanți în funcție de valoarea contului) aveau peste 5.815 lei în cont. Valoarea cumulată a activelor deținute era de 1,42 miliarde lei (71,31% din activele Pilonului III), rezultând o valoare medie a contului de **13.028 lei**.

Trebuie menționat și faptul că, la sfârșitul lunii decembrie 2018, **390.986 participanți**¹⁹ (89,40% din total) dețineau în cont **până în 10.000 lei** și **46.364 de participanți** (10,60%) dețineau **peste 10.000 lei**, iar dintre aceștia **5.968 de participanți** (1,36% din total), dețineau în conturi **peste 25.000 lei**.

Participarea la plata contribuțiilor

Pentru **60,59%** din participanții pentru care s-au virat contribuții în luna decembrie 2018, sumele au fost plătite de angajatori²⁰ sau de către angajatori împreună cu angajații lor (50,17% și, respectiv, 10,41%), în timp ce **39,41%** din participanți au plătit singuri contribuțiile (Grafic 2.15.).

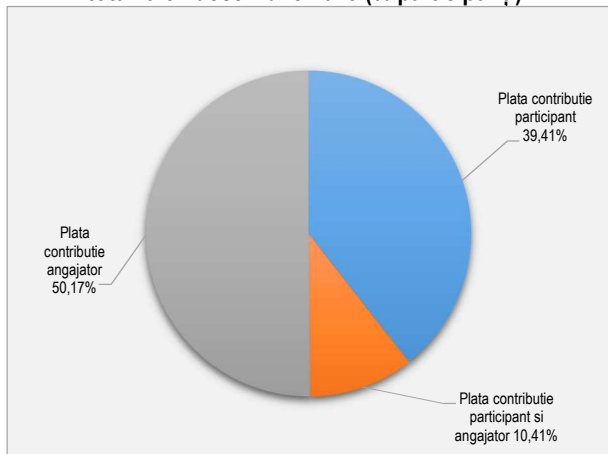
În cazul în care se analizează structura plății contribuțiilor în luna decembrie 2018 pentru fiecare fond de pensii (Grafic 2.15.1.), se constată că PFI RAIFFEISEN ACUMULARE, cu 95,04%, deține ponderea cea mai mare a participanților pentru care contribuțiile au fost plătite de angajator sau de către angajator împreună cu angajații lor (77,43%, angajator și, respectiv, 17,61%, angajator și angajați).

¹⁸ Și grupa de vârstă de peste 60 ani a înregistrat valori mari: 5.776 lei pentru bărbați și 5.249 lei pentru femei (media pe sistem de 5.585 lei).

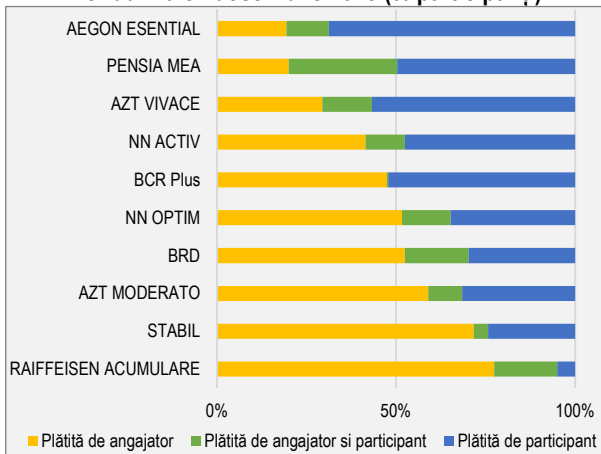
¹⁹ Participanți unici cu conturi diferite de zero (în cazul în care sunt participanți la mai multe fonduri, activele se cumulează).

²⁰ Sursa veniturilor din care sunt plătite (constituite) contribuțiile.

Grafic 2.15. Pilon III Participarea la plata contribuțiilor – total la 31 decembrie 2018 (% participanți)

Grafic 2.15.1. Pilon III Participarea la plata contribuțiilor pe fonduri la 31 decembrie 2018 (% participanți)

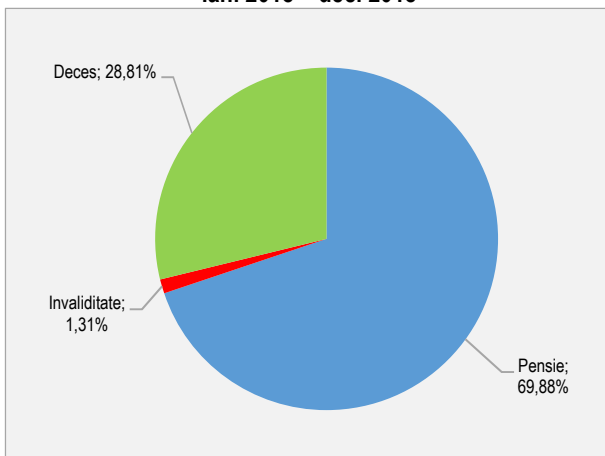
Cea mai mică pondere a participanților pentru care contribuțiile au fost plătite de angajator sau de către angajator și angajații lor, 31,25%, a fost înregistrată de FPF AEGON ESENȚIAL (19,43%, angajator și, respectiv, 11,82% angajator și angajați).

În funcție de locul unde își desfășoară angajatorul activitatea, distribuția participanților în decembrie 2018 a fost similară cu lunile precedente, 82% în mediul urban și 18% în mediul rural.

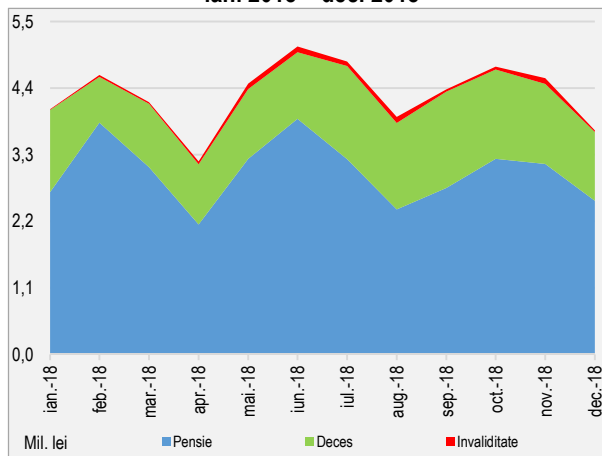
3. Plăți efectuate în sistemul pensiilor private

3.1. Fondurile de pensii administrate privat – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

Grafic 3.1. Pilon II Structură plăți de activ personal net ian. 2018 – dec. 2018

Grafic 3.2. Pilon II Evoluție valoare activ net personal plătit ian. 2018 – dec. 2018

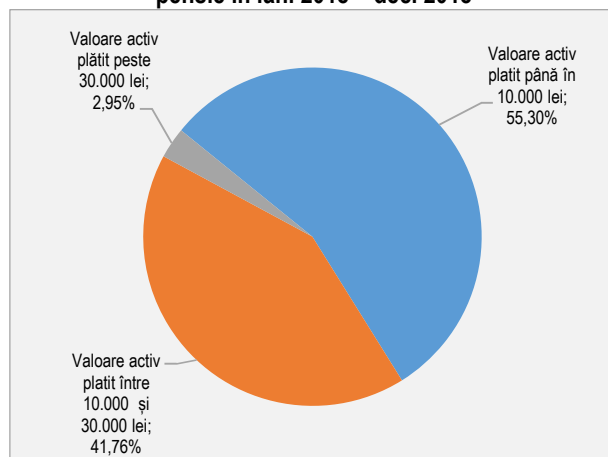
În anul 2018 au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți însumând **51,74 milioane lei** pentru **6.837 participanți și beneficiari**²¹ (Grafic 3.1. și Grafic 3.2.), din care 36,15 milioane lei ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, reprezentând 68,88% din total plăți efectuate (3.463 participanți), 14,91 milioane lei ca urmare a decesului participantului, 28,81% din total (3.244 plăți către beneficiari) și 0,68 milioane lei ca urmare a invalidității, 1,31% din total (130 participanți).

Cea mai mică valoare a plăților efectuate lunar în anul 2018 s-a înregistrat în aprilie 2018 (3,19 milioane lei), ca urmare a scăderii plăților aferente deschiderii dreptului la pensie, care reprezentau 67,27% din total plăți efectuate în această lună.

²¹ Sunt incluse și plățile eşalonate care se acordă începând cu data de 1 aprilie 2018, când a intrat în vigoare Norma 27/2017 privind utilizarea activului personal net al participantului la un fond de pensii administrat privat care a introdus opțiunea de a primi contravaloarea activului personal net sub forma de plăți eşalonate.

Ca urmare a plăților efectuate în anul 2018, s-au efectuat și plăți către Bugetul de stat²² în valoare de 3,78 milioane lei.

Grafic 3.3. Pilon II – Ponderea participanților în total plăți pensie în ian. 2018 – dec. 2018

Din totalul plăților efectuate ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă în anul 2018, valoarea activului plătit pentru 55,30% din total participanți cu plăți a fost de până în 10.000 lei, pentru 41,76% valoarea activului s-a situat între 10.000 și 30.000 lei, iar pentru 2,95% valoarea a depășit 30.000 lei (Grafic 3.3.).

Ponderile cele mai mari în totalul activelor plătite au fost înregistrate de FPAP NN, cu 36,85% și FPAP AZT VIITORUL TĂU, cu 22,15%, în condițiile în care cele două fonduri dețineau la 31 decembrie 2018 cele mai mari ponderi ale persoanelor cu vârsta de peste 50 de ani din total participanți din sistem încadrați în această categorie, 31,98% și, respectiv, 25,28%.

La polul opus, s-a situat FPAP BRD, cu numai 3,01% din total plăți efectuate, fondul înregistrând 2,68% participați cu vârsta de peste 50 de ani. De menționat că cea mai mare valoare plătită a fost în septembrie 2018 pentru un participant la FPAP NN cu 110.112 lei.

Din cele 6.837 de cereri pentru plata activului personal net primite în anul 2018 (51,74 milioane lei active nete) 242 au fost solicitări de plăți eșalonate ale activului personal net, reprezentând 3,54% din cererile primite în această perioadă (respectiv 4,57% din numărul cererilor din perioada aprilie – decembrie 2018)²³.

Activele nete ale persoanelor care au solicitat plata eșalonată au însumat 2,57 milioane lei, reprezentând 4,96% din activele nete ale solicitanților din 2018 (respectiv 6,60% din activele nete ale solicitanților din perioada aprilie –decembrie 2018). Valoarea maximă a activelor personale nete ale persoanelor care au optat pentru plata eșalonată în perioada aprilie 2018 – decembrie 2018 a fost de 68.932 lei.

3.2. Fondurile de pensii facultative – Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

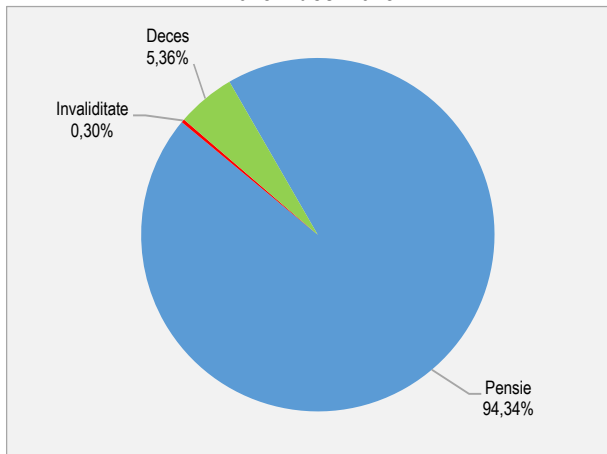
În anul 2018, au fost efectuate plăți ale activului personal net către 7.851 participanți și beneficiari însumând 58,15 milioane lei (Grafic 3.4. și Grafic 3.5.), din care 54,86 milioane lei ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, reprezentând 94,34% din total plăți efectuate (6.866 participanți), 3,11 milioane lei ca urmare a decesului participantului, 5,36% din total (951 plăți către beneficiari) și 0,17 milioane lei ca urmare a invalidității, 0,30% din total (34 participanți).

Cea mai mică valoare a plăților efectuate lunar în intervalul analizat s-a înregistrat în decembrie 2018 (3,20 milioane lei), ca urmare a scăderii plăților aferente deschiderii dreptului la pensie, care reprezentau 90,21% din total plăți efectuate în această lună.

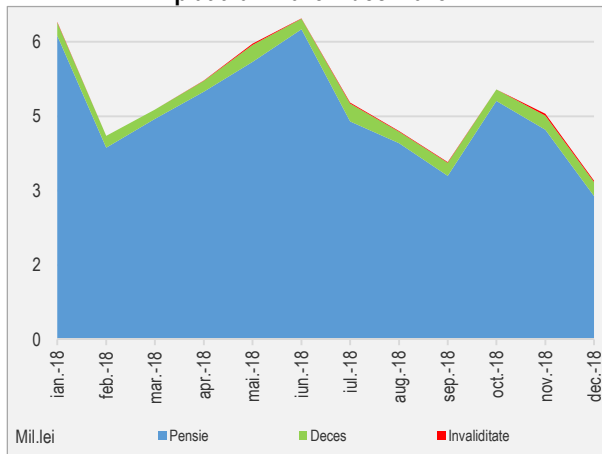
²² Sunt cuprinse ultimele modificări ale Codului Fiscal care au intrat în vigoare de la 01.01.2018: Modificarea cotei de impozit pe venituri din pensii la 10%, modificarea sumei neimpozabile la 2.000 lei, iar CASS va fi suportat de bugetul de stat, astfel nereținându-se CASS pentru plățile activului net în caz pensionare.

²³ Începând cu data de 1 aprilie 2018 a intrat în vigoare Norma 27/2017 privind utilizarea activului personal net al participantului la un fond de pensii administrat privat care a introdus opțiunea de a primi contravaloarea activului personal net sub forma de plăți eșalonate.

Grafic 3.4. Pilon III Structură plăți de activ personal net ian. 2018 – dec. 2018

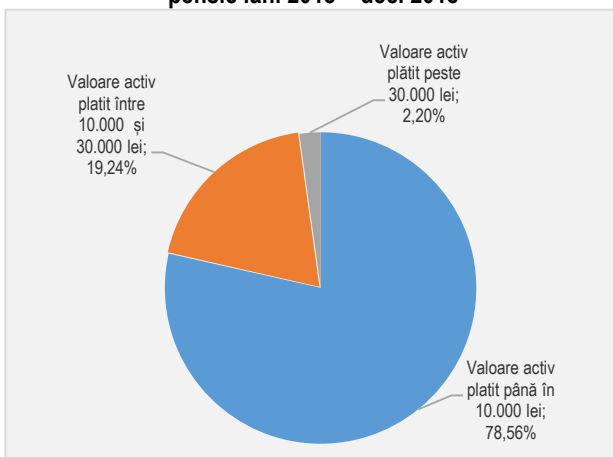

Grafic 3.5. Pilon III Evoluție valoare activ net personal plătit ian. 2018 – dec. 2018

Ca urmare a efectuării acestor plăți, în anul 2018, s-au efectuat plăți către Bugetul de stat în valoare de 3,69 milioane lei²⁴.

Grafic 3.6. Pilon III – Pondere participanților în total plăți pensie ian. 2018 – dec. 2018

Din total plăți efectuate ca urmare a deschiderii dreptului la pensie pentru limită de vârstă în anul 2018, pentru 78,56% din total participanți cu plăți valoarea activului plătit a fost de până în 10.000 lei, pentru 19,24% dintre participanți valoarea activului plătit s-a situat între 10.000 și 30.000 lei, iar pentru 2,20% valoarea a fost de peste 30.000 lei (Grafic 3.6.).

Ponderile cele mai mari în totalul activelor plătite au fost înregistrate de FPF NN OPTIM, cu 39,37% și FPF AZT MODERATO, cu 17,09%, în condițiile în care cele două fonduri dețineau la 30 decembrie 2018 ponderi mari ale persoanelor cu vârsta cuprinsă între 55 – 59 ani din total participanți în sistem încadrați în această categorie, 34,61% și respectiv 10,63%.

La polul opus, s-a situat FPF AEGON ESENȚIAL, cu numai 0,29% din total plăți efectuate, fondul înregistrând 0,93% participanți cu vârsta cuprinsă între 55 – 59 ani. De menționat că cea mai mare valoare plătită a fost în ianuarie 2018 pentru un participant la FPF NN OPTIM cu 2,32 milioane lei.

Din cele 7.851 de cereri pentru plata activului personal net primite în anul 2018 (58,15 milioane lei active nete) 792 au fost solicitări de plăți eșalonate ale activului personal net, reprezentând 10,09% din cererile primite în această perioadă (respectiv 13,15% din numărul cererilor din perioada aprilie – decembrie 2018)²⁵. Activele nete ale persoanelor care au solicitat plata eșalonată au însumat 8,44 milioane lei, reprezentând 14,51% din activele nete ale solicitanților din 2018 (respectiv 19,62% din activele nete ale solicitanților din perioada aprilie – decembrie 2018). Valoarea maximă a activelor personale nete ale persoanelor care au optat pentru plata eșalonată în perioada aprilie 2018 – decembrie 2018 a fost de 234.461 lei.

22.286 participanți la fondurile de pensii facultative (5,10% din total participanți unici) cu vârsta de 60 ani și peste 60 ani erau eligibili la 31 decembrie 2018 pentru a solicita plata activului net acumulat în cont potrivit prevederilor legale aplicabile²⁶, iar valoarea activelor deținute de aceștia însuma 124,46 milioane lei (6,23% din total active Pilon III).

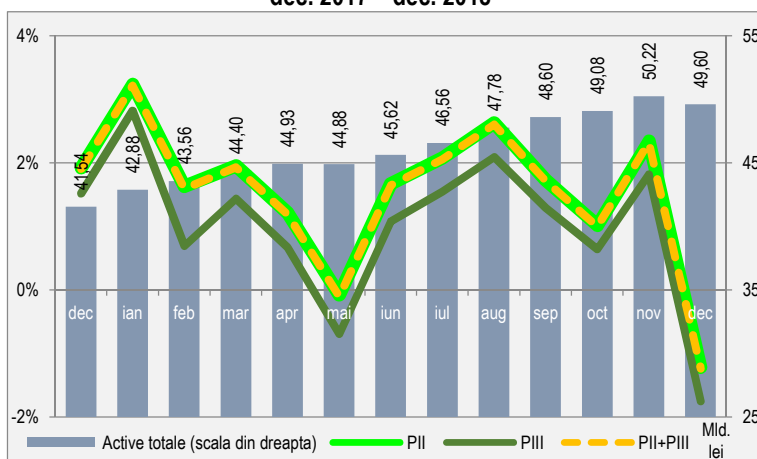
²⁴ Sunt cuprinse ultimele modificări ale Codului Fiscal care au intrat în vigoare de la 01.01.2018: Modificarea cotei de impozit pe venituri din pensii la 10%, modificarea sumei neimpozabile la 2.000 lei, iar CASS va fi suportat de bugetul de stat, astfel nereținându-se CASS pentru plățile activului net în caz pensionare.

²⁵ Începând cu data de 1 aprilie 2018 a intrat în vigoare Norma 28/2017 privind utilizarea activului personal net al participantului la un fond de pensii facultative care a introdus opțiunea de a primi contravaloarea activului personal net sub forma de plăți eșalonate

²⁶ Conform art. 93 alin.2 din Legea nr. 204/2006 privind pensiile facultative, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

4. Activele fondurilor de pensii private

Grafic 4.1. Evoluția activelor totale din sistemul pensiilor private
dec. 2017 – dec. 2018

Valoarea activelor totale aflate în administrare la nivelul întregului sistem de pensii private a crescut în anul 2018. Cu excepția lunii mai 2018 și decembrie 2018, s-a menținut trendul pozitiv înregistrat în ultimii ani. La 31 decembrie 2018, sistemul a atins **49,60 miliarde de lei** (10,64 miliarde de euro), reprezentând **5,22% din PIB**, comparativ cu 4,84% în decembrie 2017²⁷. Ritmul anual de creștere înregistrat de activele totale a fost de **19,40%**, iar față de iunie 2018 creșterea a fost de **8,72%**. Față de luna anterioară, s-a înregistrat însă o scădere a activelor totale de **1,24%**, această valoare fiind și cea mai mică înregistrată în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018 (valoarea maximă, 3,21%, s-a înregistrat în ianuarie 2018).

La nivelul fondurilor de pensii administrate privat s-a menținut un ritm anual de creștere superior fondurilor de pensii facultative: **19,72%**, comparativ cu **12,20%**. Și în cazul comparației lunii decembrie 2018 cu iunie 2018 s-a înregistrat o diferență. Astfel, în Pilonul II creșterea a fost de **8,85%**, iar în Pilonul III de **5,73%**.

4.1. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat

Valoarea totală a activelor nete înregistrată la 31 decembrie 2018 de fondurile de pensii administrate privat a fost de **47,58 miliarde de lei** (10,20 miliarde de euro). Ritmul anual de creștere înregistrat a fost de **19,72%** (19,61% raportat la moneda euro). Creșterea față de iunie 2018 a fost de **8,84%** (8,78% raportat la moneda euro). FPAP BRD și FPAP VITAL au înregistrat cele mai mari creșteri ale activelor nete atât anual, cât și comparativ cu iunie 2018 (25,92% și 11,95%, respectiv 21,56% și 9,54%).

Tabel 4.1. Pilon II Active nete (miliarde lei)

Nr. crt.	Fond de pensii administrat privat	dec.-17	iun.-18	dec.-18	dec.18/ dec.17	dec.18/iun.18
1	FPAP NN	14,35	15,68	16,96	18,22%	8,15%
2	FPAP AZT VIITORUL TAU	8,62	9,47	10,32	19,71%	9,00%
3	FPAP METROPOLITAN LIFE	5,62	6,23	6,78	20,70%	8,86%
4	FPAP VITAL	3,78	4,19	4,59	21,53%	9,54%
5	FPAP ARIPI	3,40	3,73	4,06	19,52%	9,07%
6	FPAP BCR	2,60	2,86	3,12	20,17%	9,10%
7	FPAP BRD	1,38	1,55	1,73	25,92%	11,95%
	TOTAL	39,74	43,71	47,58	19,72%	8,84%

4.2. Activele nete ale fondurilor de pensii facultative

Activele nete ale fondurilor de pensii facultative însumau **2,00 miliarde de lei** (0,43 miliarde de euro) la 31 decembrie 2018, înregistrând un avans anual de **12,18%** și de **5,72%** față de iunie 2018 (12,08% și 5,65% raportat la moneda euro). FPF NN OPTIM a înregistrat cele mai mari creșteri ale activelor nete atât anual, cât și comparativ cu iunie 2018 (15,24% și 7,00%).

Tabel 4.2 Pilon III Active nete (miliarde lei)

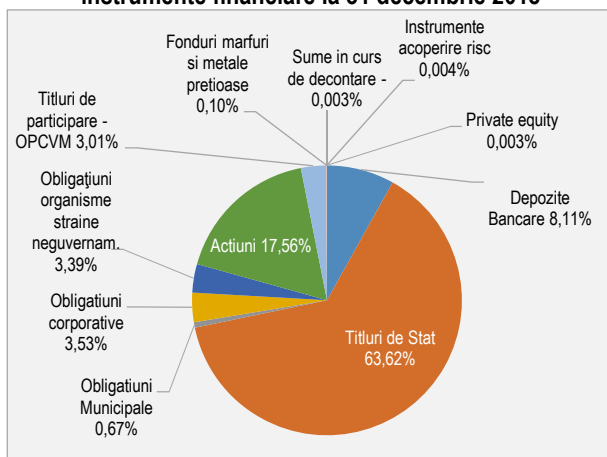
Nr. crt.	Fond de pensii facultative	dec.-17	iun.-18	dec.-18	dec.18/dec.17	dec.18/iun.18
1	FPF NN OPTIM	0,71	0,77	0,82	15,24%	7,00%
2	FPF BCR PLUS	0,32	0,34	0,36	12,11%	6,07%
3	FPF AZT MODERATO	0,21	0,22	0,23	7,82%	4,17%
4	FPF NN ACTIV	0,20	0,21	0,22	12,64%	4,89%
5	FPF BRD MEDIO	0,10	0,10	0,11	11,27%	5,54%
6	FPF AZT VIVACE	0,08	0,09	0,09	3,40%	1,91%
7	FPF RAIFFEISEN ACUMULARE	0,07	0,08	0,08	9,80%	4,70%
8	FPF PENSIA MEA	0,06	0,06	0,07	7,79%	3,19%
9	FPF STABIL	0,02	0,02	0,02	11,96%	6,50%
10	FPF AEGON ESENTIAL	0,01	0,01	0,01	5,06%	2,62%
	TOTAL	1,78	1,89	2,00	12,18%	5,72%

²⁷ PIB 2017 – date Institutul National de Statistică; PIB 2018 – date Ministerul de Finanțe.

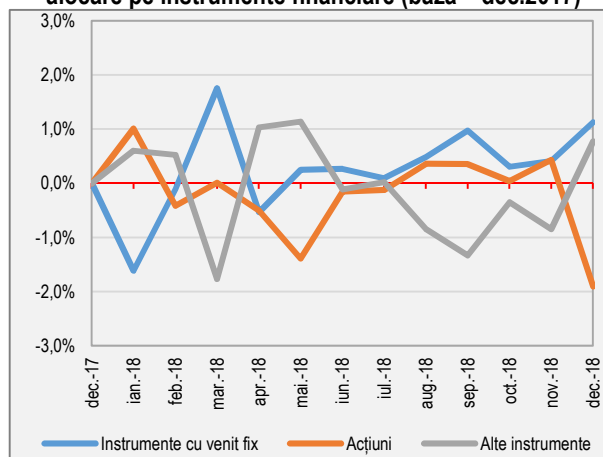
4.3. Structura investițiilor fondurilor de pensii private

La 31 decembrie 2018, ponderea cea mai mare în structura portofoliilor fondurilor de pensii private era deținută de titlurile de stat cu 63,62% (Grafic 4.2.). Celelalte instrumente au înregistrat următoarele ponderi: acțiuni 17,56%, depozite bancare 8,11%, obligațiuni corporative 3,53%, obligațiuni organisme străine neguvernamentale 3,39%, titluri de participare 3,01% și alte instrumente financiare 0,78%²⁸. Comparativ cu luna decembrie 2017, ponderea acțiunilor și a altor instrumente financiare²⁹ în portofoliile fondurilor de pensii private a înregistrat o scădere (Grafic 4.3.). În același timp, portofoliile fondurilor de pensii private au înregistrat o creștere a alocării în instrumente cu venit fix³⁰ (Grafic 4.3.).

Grafic 4.2. Fonduri de pensii private – alocare pe instrumente financiare la 31 decembrie 2018

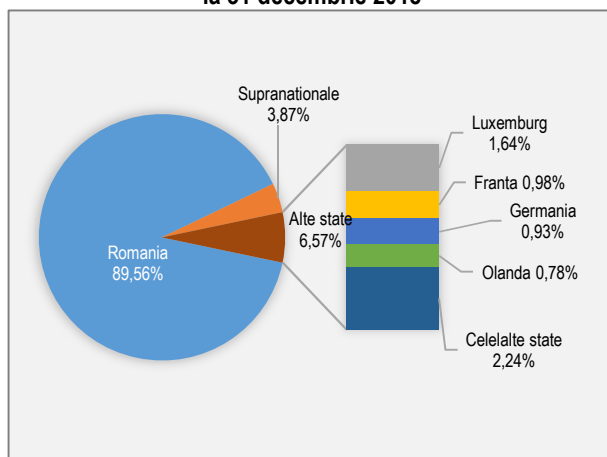
Grafic 4.3. Fonduri de pensii private – evoluție lunară alocare pe instrumente financiare (baza – dec.2017)

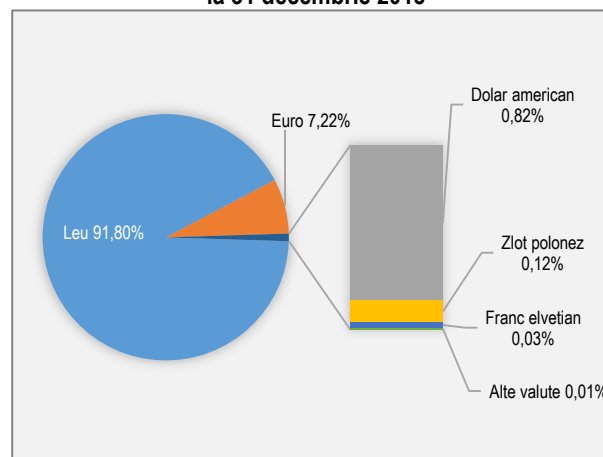
Instrumente financiare – structura pe țară

La 31 decembrie 2018, fondurile de pensii private dețineau 89,56% din active în instrumente financiare românești, de natura titlurilor de stat, a depozitelor, obligațiunilor, acțiunilor și organismelor de plasament colectiv (Grafic 4.4.). 6,57% din activele fondurilor de pensii private au fost investite în active străine, majoritatea acestor instrumente financiare fiind emise în Luxemburg (1,64%), Franța (0,98%), Germania (0,93%) și Olanda (0,78%). În obligațiuni supranaționale erau investite 3,87% din active.

Grafic 4.4. Fonduri de pensii private – structura pe țară la 31 decembrie 2018

Grafic 4.5. Fonduri de pensii private – structura pe valută la 31 decembrie 2018

Instrumente financiare – structura pe valută

91,80% din activele fondurilor de pensii private la 31 decembrie 2018 erau denumite în moneda națională (Grafic 4.5.), iar din plasamentele în monede străine (8,20%), ponderea cea mai mare au avut-o plasamentele în euro (7,22%), urmate de dolarul american (0,82%), zlotul polonez (0,12%) și francul elvețian (0,03%). Euro a fost moneda pentru care administratorii fondurilor de pensii private au utilizat instrumente de acoperire a riscului valutar.

²⁸ Sunt incluse obligațiuni municipale, fonduri de mărfuri și metale prețioase, acțiuni – private equity, instrumente pentru acoperirea riscului și sume în curs de decontare.

²⁹ Sunt incluse depozite bancare, titluri de participare-OPCVM, fonduri mărfuri și metale prețioase, instrumente acoperire risc, sume în curs de decontare, private equity.

³⁰ Sunt incluse titluri de stat și obligațiuni corporative, municipale și supranaționale.

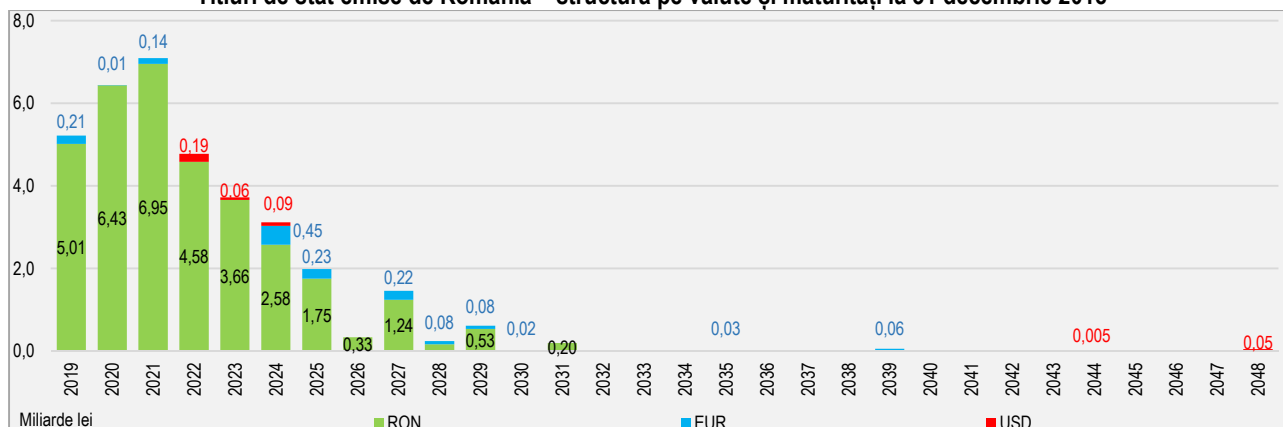
Expunerea valutară a activelor fondurilor de pensii private

Activele sistemului de pensii private sunt denumite cu preponderență în moneda națională³¹. Expunerea valutară a sistemului de pensii private în monede străine, a fost de 8,20% din totalul activelor sistemului de pensii private, dar prin utilizarea instrumentelor pentru acoperirea riscului valutar pentru activele denumite în valute străine, expunerea valutară totală netă la nivelul sistemului de pensii private a fost de 7,93% din total active sistem. La sfârșitul lunii decembrie 2018, fondurile de pensii private dețineau contracte derivate pentru acoperirea riscului valutar doar pentru expunerea în EUR. Cea mai mare parte a expunerii valutare este denumită în EUR, 7,22% din total active sistem, însă fondurile de pensii dețin instrumente de acoperire a riscului valutar pentru 3,71% din expunerea denumită în EUR, rezultând o expunere netă față de EUR de 6,96% din totalul activelor sistemului de pensii private.

Titluri de stat

La 31 decembrie 2018, investițiile fondurilor de pensii private în titluri de stat înregistrau 31,56 miliarde lei, reprezentând 63,62% din total active. Ponderea titlurilor de stat a înregistrat un trend ușor descendent în primele 2 luni ale anului 2018, fiind urmat de o ușoară creștere în luna martie și continuată și în următoarele luni (2,36 puncte procentuale față de decembrie 2017). Din punct de vedere al valurilor în care sunt denumite titlurile de stat în care au investit fondurile de pensii private, cele mai mari valori s-au înregistrat în cazul emisiunilor în lei cu maturitate pe 7 ani (22,39%), 5 ani (18,76%) și 10 ani (17,02%), în cazul emisiunilor în euro, valori mari au înregistrat cele cu maturitate pe 10 ani (0,61%), 5 ani (0,17%) și 7 ani (0,07%). Din punct de vedere al scadențelor, 75,76% din investițiile în titluri de stat emise de România ajung la maturitate în următorii 5 ani, iar 24,24% au scadențe cuprinse între 6 ani și 29 ani (Grafic 4.6.).

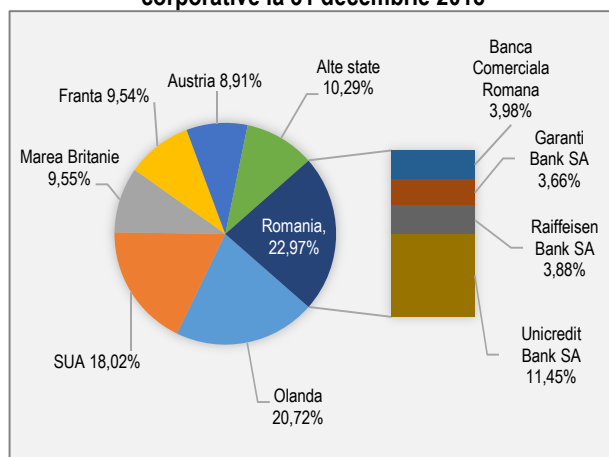
Grafic 4.6. Fonduri de pensii private
Titluri de stat emise de România – structură pe valute și maturități la 31 decembrie 2018

Obligațiuni

La 31 decembrie 2018, fondurile de pensii private dețineau investiții în obligațiuni corporative însumând 1,75 miliarde lei și reprezentând 46,49% din total obligațiuni (3,77 miliarde lei).

Grafic 4.7. Fonduri de pensii private – emitenți obligațiuni corporative la 31 decembrie 2018

De remarcat faptul că, ponderea obligațiunilor corporative din total active a înregistrat un trend ușor crescător până în luna mai, ulterior înregistrându-se scăderi ale ponderii, până în luna noiembrie când a fost înregistrată o nouă creștere, în decembrie 2018 înregistrând o diferență de 0,36 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2017.

Investițiile au fost, în principal, în emitenți străini (77,03%), din țări precum Olanda (20,72%), SUA (18,02%), Marea Britanie (9,55%), Franța (9,54%) și Austria (8,91%).

³¹ Expunerea față de RON înregistrând la sfârșitul lunii septembrie ac. 91,80% din totalul activelor sistemului de pensii private.

De asemenea, fondurile de pensii private au investit în obligațiuni corporative din România, acestea reprezentând 22,97% din totalul investițiilor în obligațiuni corporative, din care pe primele trei locuri se situau Unicredit Bank SA cu 11,45% din total obligațiuni corporative, Banca Comercială Română SA cu 3,98% și Raiffeisen Bank SA cu 3,88%.

Investițiile în celelalte tipuri de obligațiuni au înregistrat un procent mai mic (obligațiuni supranaționale, BERD și BEI, 0,84 miliarde lei, cu o pondere de 22,43%, alte obligațiuni emise de organisme străine neguvernamentale, 0,84 miliarde lei, cu o pondere de 22,28% și obligațiuni municipale, 0,33 miliarde lei, cu o pondere de 8,81% în total obligațiuni).

Durata și maturitatea portofoliilor de instrumente cu venit fix³²

La 31 decembrie 2018, durata efectivă a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivelul sistemului de pensii private era de 2,98, în scădere față de valoarea de 3,02 înregistrată la data de 31 decembrie 2017. Maturitatea reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivelul sistemului de pensii private a înregistrat o valoare de 3,41 ani la data de 31 decembrie 2018, în scădere față de valoarea de 3,44 ani înregistrată la data de 31 decembrie 2017. Comparativ cu finalul lunii decembrie 2017, la finalul lunii decembrie 2018, durata efectivă și maturitatea reziduală ale portofoliilor de instrumente cu venit fix au înregistrat valori mai mici, atât la nivelul sistemului de pensii private agregat, cât și la nivelul Pilonului II și la nivelul Pilonului III.

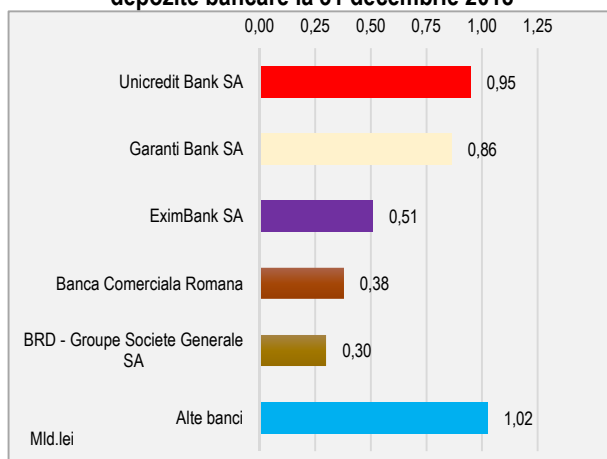
Durata și maturitatea reziduală ale portofoliilor de instrumente cu venit fix au înregistrat valori mai mari la nivelul Pilonului III comparativ cu nivelul Pilonului II. Astfel, la sfârșitul lunii decembrie 2018 valoarea duratei efective a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii facultative a fost de 3,04, în timp ce valoarea duratei efective a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii administrate privat a fost de 2,98.

Cu toate că începând din septembrie 2015 legislația secundară permite fondurilor de pensii facultative să se protejeze împotriva riscului de dobândă prin tranzacții cu instrumente financiare derivate, până în prezent fondurile de pensii nu au efectuat tranzacții în acest scop.

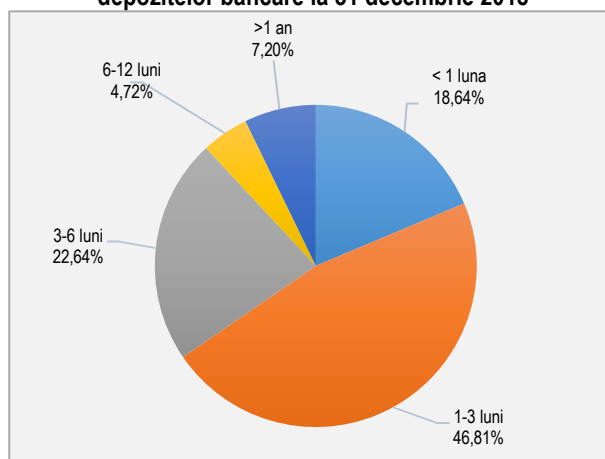
Depozite bancare

Expunerea fondurilor de pensii private pe depozite bancare (inclusiv conturi curente) a scăzut comparativ cu decembrie 2017, cu 0,55 puncte procentuale, astfel, la 31 decembrie 2018, depozitele bancare înregistrau 8,11% (4,02 miliarde lei) din total active. Pe primele trei locuri se situează Unicredit Bank SA cu 0,95 miliarde lei, Garanti Bank SA, cu 0,86 miliarde lei și EximBank SA, cu 0,51 miliarde lei. Din punct de vedere al scadențelor, 18,64% din total depozite bancare (fără conturi curente) au scadența sub o lună, 46,81% au scadența cuprinsă între 1 și 3 luni, 22,64% au scadența între 3 și 6 luni și 4,72% au scadența între 6 luni și 12 luni (Grafic 4.9.). De remarcat faptul că 7,20% din total sunt depozite constituite pe mai mult de 12 luni.

Grafic 4.8. Fonduri de pensii private – top 5 emitenți depozite bancare la 31 decembrie 2018

Grafic 4.9. Fonduri de pensii private – scadențele depozitelor bancare la 31 decembrie 2018

³² Pentru a determina riscul de rată a dobânzii s-au calculat, utilizând date preluate din Bloomberg, valoarea duratei efective a portofoliului de instrumente cu venit fix al fondurilor de pensii private, precum și maturitatea reziduală a portofoliului de instrumente cu venit fix în perioada decembrie 2017- decembrie 2018. Durata efectivă măsoară sensibilitatea prețului unei obligațiuni la modificarea ratei dobânzii. Durata reprezintă valoarea cu care se modifică prețul instrumentelor cu venit fix la o modificare a ratei dobânzii cu 1 punct procentual. Durata efectivă a portofoliului de instrumente cu venit fix la nivel de sistem este cel mai mult influențată de către titlurile de stat, acestea având ponderea cea mai mare dintre instrumentele cu venit fix în care investesc fondurile de pensii private.

Acțiuni

La 31 decembrie 2018, fondurile de pensii private dețineau investiții în acțiuni în valoare de 8,71 miliarde lei, reprezentând 17,56% din total active, în scădere față de 19,83% în decembrie 2017.

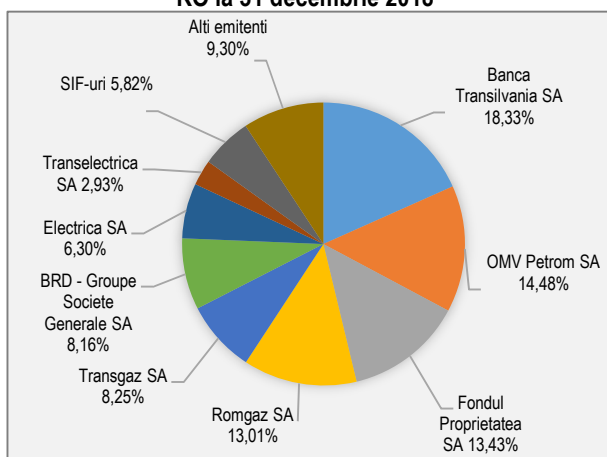
**Tabel 4.3. Fonduri de pensii private
Plasamente în acțiuni la 31 decembrie 2018**

Țara	Mld.lei	% în total acțiuni
România	7,71	88,59%
Germania	0,40	4,57%
Franța	0,21	2,42%
Austria	0,13	1,52%
Luxemburg	0,07	0,75%
Alte state	0,19	2,15%
Total	8,71	100,00%

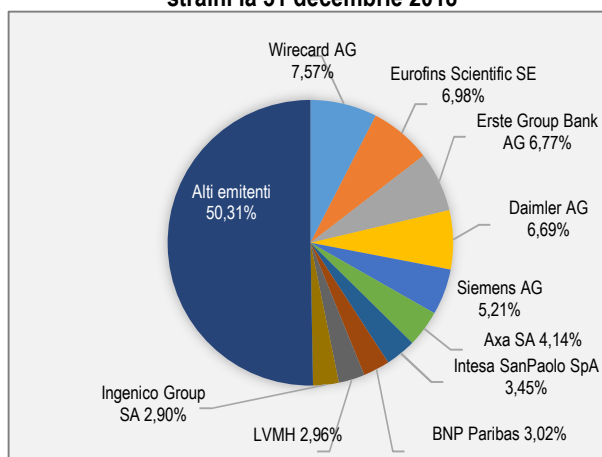
88,59% din totalul plasamentelor în acțiuni ale fondurilor de pensii private (7,71 miliarde lei) au fost efectuate în acțiuni românești, în timp ce 11,41% (0,99 miliarde lei) au fost plasamente în acțiuni ale unor emitenți din Germania, Franța, Austria, Luxemburg și alte state. În cazul acțiunilor din România (Grafic 4.10.), pe primele locuri s-au situat Banca Transilvania SA cu 18,33% din total emitenți din România, OMV Petrom SA cu 14,48%, Fondul Proprietatea SA cu 13,43%, Romgaz SA cu 13,01% și Transgaz SA cu 8,25%, în timp ce deținerile de acțiuni emise de către SIF-uri reprezentau 5,82% din total (SIF 2 Moldova și SIF 5 Oltenia cu cele mai mari ponderi).

Printre emitenții străini de acțiuni se remarcă Wirecard AG cu 7,57% din total emitenți străini, Eurofins Scientific SE cu 6,98%, Erste Group Bank AG cu 6,77%, Daimler AG cu 6,69% și Siemens AG cu 5,21% (Grafic 4.11.).

Grafic 4.10. Fonduri de pensii private Acțiuni – emitenți RO la 31 decembrie 2018

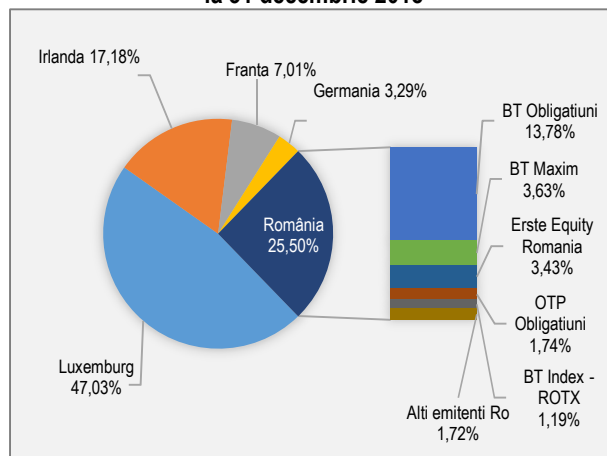

Grafic 4.11. Fonduri de pensii private Acțiuni – emitenți străini la 31 decembrie 2018

Organisme de plasament colectiv — OPCVM

Grafic 4.12. Fonduri de pensii private – emitenți OPCVM la 31 decembrie 2018

Deținerile fondurilor de pensii în organisme de plasament colectiv — OPCVM-uri reprezentau 3,11% din total active la 31 decembrie 2018, însumând 1,54 miliarde lei (inclusiv fondurile de mărfuri și metale prețioase, 0,05 miliarde lei). Ca structură, ponderea cea mai mare era deținută de OPCVM-urile tranzacționabile, reprezentând 44,10% din total organisme de plasament colectiv. În afara deținerilor de OPCVM-uri din România (25,50% din total organisme de plasament colectiv), fondurile de pensii private au investit în principal în emitenți din țări precum Luxemburg (47,03%), Irlanda (17,18%), Franța (7,01%) sau Germania (3,29%).

Trebuie menționat și faptul că la 31 decembrie 2018 două fonduri de pensii private (FPAP BCR și FPF BCR PLUS) dețineau fonduri de mărfuri și metale prețioase (ETC-uri), respectiv dețineri indirecte în aur însumând 0,05 miliarde lei, reprezentând 0,10% din total active (Xtrackers Physical Gold ETC EUR).

Lichiditatea sistemului de pensii private

Din punct de vedere al lichidității, sistemul de pensii private poate face față oricăror cereri, în principal ca urmare a faptului că se află în perioada de acumulare, iar ieșirile din sistem (deces, invaliditate, pensionare, transfer) sunt reduse comparativ cu volumul activelor fondurilor de pensii. În perioada decembrie 2017- decembrie 2018, lichiditatea pe 10 zile a înregistrat o creștere atât la nivelul sistemului de pensii private agregat (de la 3,39% la 4,80%), cât și la nivelul Pilonului II (de la 3,41% la 4,84%) și la nivelul Pilonului III (de la 5,63% la 6,09%).

Lichiditatea pe 30 de zile a înregistrat o scădere în perioada decembrie 2017 – decembrie 2018 atât la nivelul sistemului de pensii private agregat (de la 8,39% la 5,43%), cât și la nivelul Pilonului II (de la 8,50% la 5,46%) și la nivelul Pilonului III (de la 13,16% la 9,85%). În cazul Pilonului III, lichiditatea pe 30 de zile a înregistrat constant valori mai mari față de cele aferente Pilonului II.

În ceea ce privește calitatea portofoliului de acțiuni deținut de fondurile de pensii private, constituie un risc lichiditatea scăzută a emitenților listați pe Bursa de Valori București, volumul de tranzacționare de pe BVB fiind insuficient pentru ca fondurile de pensii să poată vinde întreaga participație deținută la un emitent într-un interval de timp mai mic de 90 de zile. Numărul scăzut de companii listate pe BVB a condus și la o concentrare a investițiilor fondurilor de pensii private în acțiunile câtorva emitenți cu o capitalizare bursieră mai mare. Astfel, investițiile în primii cinci³³ emitenți din punct de vedere al valorii investite reprezintă 59,60% din totalul investițiilor în acțiuni ale fondurilor de pensii private. În ceea ce privește bursele străine volumul tranzacționat este suficient pentru ca fondurile de pensii private să poată lichida într-o singură zi întreg portofoliul de acțiuni pentru 35 din cele 53 de companii deținute.

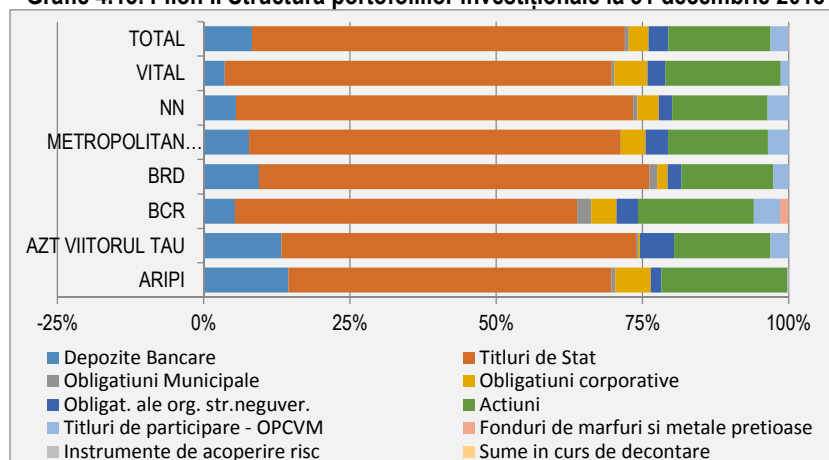
Volatilitatea VUAN a fondurilor de pensii private

Din totalul acțiunilor deținute de către fondurile de pensii private la 31 decembrie 2018, 88,57% erau acțiuni tranzacționate la BVB, astfel încât volatilitatea prețurilor acțiunilor listate la BVB s-a propagat și asupra valorii unitare a activului net a fondurilor de pensii. Luna decembrie 2018 s-a evidențiat cu o volatilitate ridicată a acțiunilor tranzacționate la BVB, dar și la nivelul piețelor reprezentative din Austria, Franța și Germania unde sunt tranzacționate 9,26% din acțiunile deținute de către fondurile de pensii private.

4.3.1. Fondurile de pensii administrate privat – Structura investițiilor

La 31 decembrie 2018, trei dintre cele șapte fonduri de pensii administrate privat dețineau titluri de stat peste ponderea pe pilon (63,77%): FPAP Vital (66,14%), FPAP BRD (66,72%) și FPAP NN (67,88%). În același timp următoarele trei fonduri se situau peste media alocării în acțiuni în Pilonul II (17,45%): FPAP VITAL (19,68%), FPAP BCR (19,84%) și FPAP ARIPI (21,57%).

Grafic 4.13. Pilon II Structura portofoliilor investiționale la 31 decembrie 2018

³³Banca Transilvania, Romgaz, Fondul Proprietatea, OMV Petrom și Transgaz.

Tabel 4.4. Pilon II Structură investiții - total (miliarde lei)

Instrumente financiare	dec.-17		dec.-18		Evoluție alocare decembrie 2017 - decembrie 2018
	Valoare (mld.lei)	Pondere în Active Totale	Valoare (mld.lei)	Pondere în Active Totale	
Depozite Bancare	3.50	8.80%	↑ 3.92	↓ 8.23%	
Titluri de Stat	24.43	61.43%	↑ 30.36	↑ 63.77%	
Obligațiuni Municipale	0.39	0.99%	↓ 0.30	↓ 0.63%	
Obligațiuni corporative	1.21	3.03%	↑ 1.62	↑ 3.41%	
Obligațiuni organisme străine neguvernamentale	0.93	2.33%	↑ 1.62	↑ 3.41%	
Acțiuni	7.84	19.72%	↑ 8.31	↓ 17.45%	
Titluri de participare - OPCVM	1.44	3.63%	↓ 1.43	↓ 3.01%	
Alte instrumente financiare*	0.03	0.07%	↑ 0.05	↑ 0.10%	
Activ total	39.77		↑ 47.60		

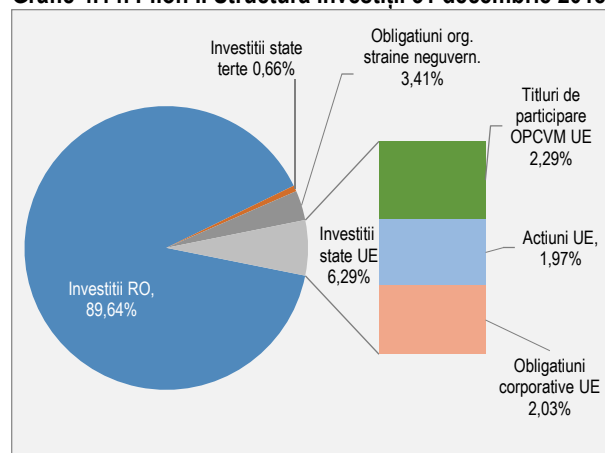
*Sunt incluse fondurile de mărfuri și metale prețioase, instrumentele de acoperire a riscului și sumele în curs de decontare.

Tabel 4.5. Pilon II Structură investiții RO/UE

Investiții	dec.-17	iun.-18	dec.-18	dec.18/ dec.17	dec.18/ iun.18
Investiții RO	90,85%	89,78%	89,64%	↓	↓
Investiții state UE	6,62%	6,86%	6,29%	↓	↓
Obligațiuni org.straine neguvern. UE	2,33%	2,88%	3,41%	↑	↑
Investiții state terțe	0,21%	0,48%	0,66%	↑	↑

În decembrie 2018, 89,64% din activele fondurilor de pensii administrate privat erau plasate în țară, în scădere ușoară față de decembrie 2017 (90,85%). 6,29% din active reprezentau plasamente în state membre UE, 3,41% în obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale (cum ar fi BERD, BEI, BM) și 0,66% în state terțe.

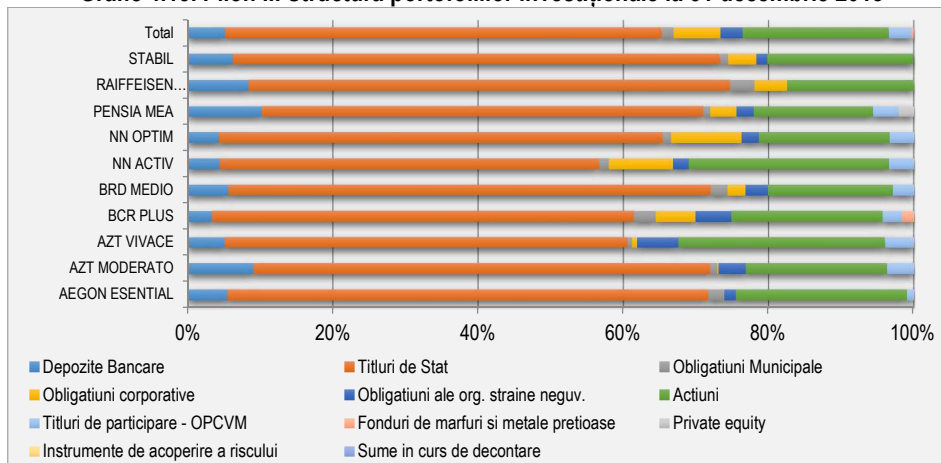
Grafic 4.14. Pilon II Structură investiții 31 decembrie 2018

4.3.2. Fondurile de pensii facultative – Structura investițiilor

La 31 decembrie 2018, trei dintre cele 10 fonduri de pensii facultative dețineau titluri de stat sub ponderea pe pilon (60,14%): FPF NN ACTIV (52,23%), FPF AZT VIVACE (55,41%) și FPF BCR PLUS (58,18%). În cazul acțiunilor, valori peste ponderea pe pilon (20,14%) înregistrau următoarele patru fonduri: FPF BCR PLUS (20,82%), FPF AEGON ESENȚIAL (23,52%), FPF NN ACTIV (27,57%) și FPF AZT VIVACE (28,42%).

Grafic 4.15. Pilon III Structura portofoliilor investiționale la 31 decembrie 2018

Tabel 4.6. Pilon III Structură investiții – total (mil. lei)

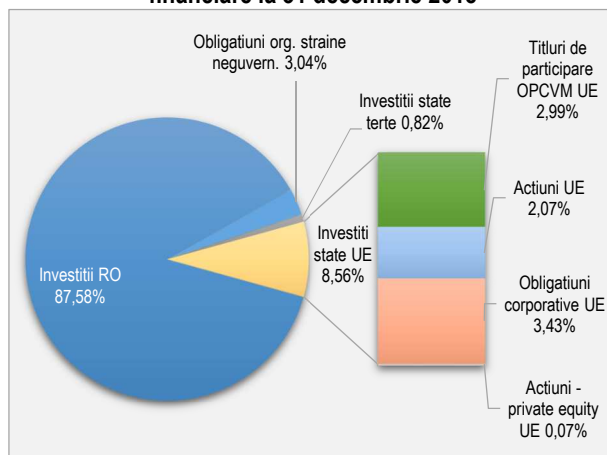
Instrumente financiare	dec.-17		dec.-18		Evoluție alocare decembrie 2017 - decembrie 2018
	Valoare (mil.lei)	Pondere în Active Totale	Valoare (mil.lei)	Pondere în Active Totale	
Depozite Bancare	100.20	5.62%	↑ 104.14	↓ 5.20%	
Titluri de Stat	1,025.56	57.50%	↑ 1,203.34	↑ 60.14%	
Obligațiuni Municipale	34.57	1.94%	↓ 31.84	↓ 1.59%	
Obligațiuni corporative	110.04	6.17%	↑ 129.59	↑ 6.48%	
Obligațiuni organisme străine neguvernamentale	42.58	2.39%	↑ 60.89	↑ 3.04%	
Acțiuni	398.90	22.37%	↑ 402.99	↓ 20.14%	
Titluri de participare - OPCVM	66.12	3.71%	↓ 61.13	↓ 3.06%	
Alte instrumente financiare*	5.57	0.31%	↑ 6.88	↑ 0.34%	
Activ total	1,783.54		↑ 2,000.79		

*Sunt incluse fondurile de mărfuri și metale prețioase, instrumentele de acoperire a riscului, acțiuni – private equity și sumele în curs de decontare

Tabel 4.7. Pilon III Structură investiții RO/UE

Investiții	dec.-17	iun.-18	dec.-18	dec.2018 dec.2017	dec.2018/ iun.2018
Investiții RO	87,76%	87,26%	87,58%	↓	↑
Investiții state UE	9,82%	9,63%	8,56%	↓	↓
Obligațiuni org.straine neguvern.	2,33%	2,38%	3,04%	↑	↑
Investiții state terțe	0,09%	0,72%	0,82%	↑	↑

87,58% din activele fondurilor de pensii facultative erau plasate în țară, în scădere față de decembrie 2017 (87,76%). 8,56% din active erau plasate în state UE și 0,82% în state terțe, iar 3,04% în obligațiuni ale organismelor străine neguvernamentale, cum ar fi BERD, BEI, BM.

Grafic 4.16. Pilon III Structura investițiilor în plasamente financiare la 31 decembrie 2018

4.3.3. Fondurile de pensii private – Tranzacții efectuate

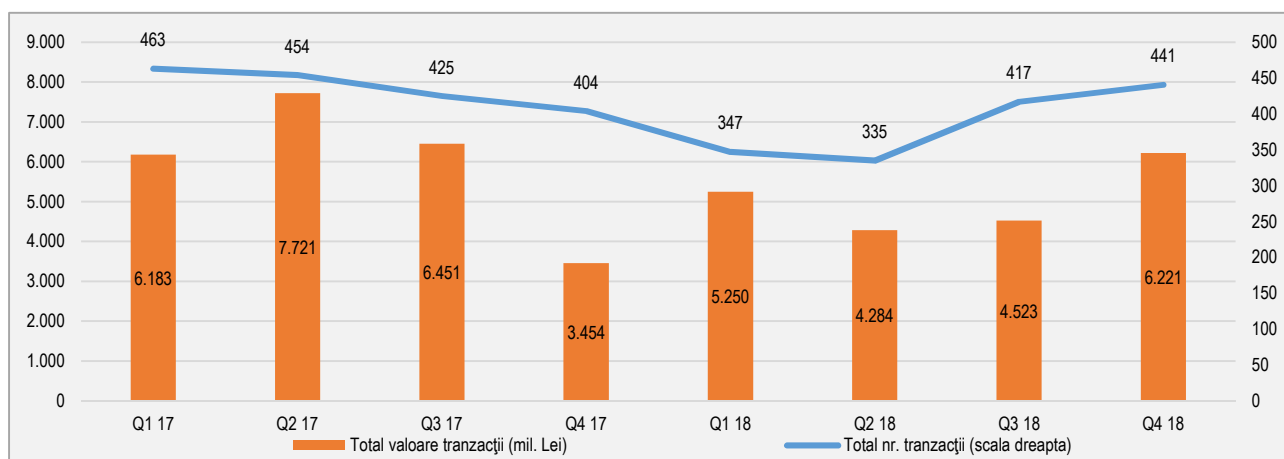
În cel de-al patrulea trimestru al anului 2018, au fost identificate 441 de tranzacții ale fondurilor de pensii private, cu 46 de emitenți, în valoare totală de 6,22 miliarde lei. Trebuie precizat faptul că aceste valori sunt minimale, estimările fiind calculate în baza diferențelor rezultate între raportările administratorilor privind situația detaliată a investițiilor transmise săptămânal Autorității, potrivit prevederilor legale³⁴, valorile reprezentând numărul tranzacțiilor efectuate, precum și valoarea acestor tranzacții putând fi în realitate mai mari. Pe parcursul anului 2018, în portofoliile fondurilor de pensii private au apărut 13 noi emitenți.

Tabel 4.8. Emitenți noi

Emitent nou	Valoare tranzacții (mil.lei)	Număr tranzacții	Sector de activitate
Citigroup Global Markets Holdings Inc	171,53	16	Financiar
Eurofins Scientific SE	87,17	9	Sanatate
Credit Agricole Corporate and Investment Bank SA	84,00	5	Financiar
Cooperatieve Rabobank UA	79,92	2	Financiar
The Goldman Sachs Group INC	62,55	2	Financiar
Nordic Investment Bank	60,00	1	Financiar
Ingenico Group SA	35,96	3	Tehnologie
Black Sea Trade and Development Bank	20,00	1	Financiar
Covestro AG	17,67	2	Materii prime
Commerzbank AG	16,39	2	Financiar
Koninklijke Philips NV	16,37	2	Sanatate
United Internet AG	16,30	2	Tehnologie
Krones AG	11,21	3	Industrial

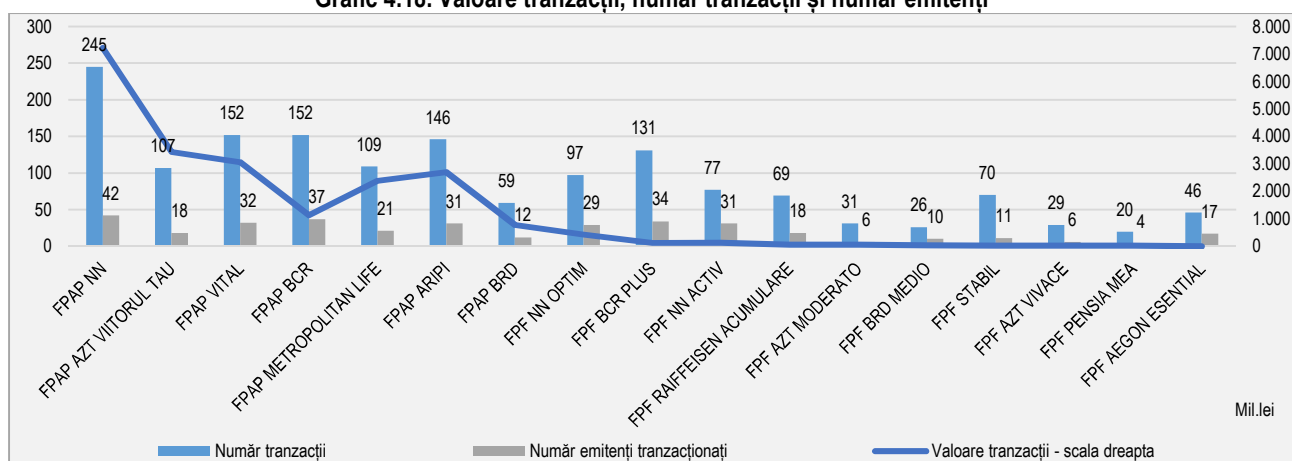
³⁴ Norma nr. 24/2015 privind obligațiile de raportare și transparență în sistemul pensiilor administrate privat și Norma nr. 25/2015 privind obligațiile de raportare și transparență în sistemul pensiilor facultative.

Grafic 4.17. Total valoare tranzacții și total număr tranzacții – evoluție trimestrială 2017 – 2018

Fondul de pensii privat care a înregistrat cea mai mare valoare a tranzacțiilor (7,23 mld. lei) și cel mai mare număr de tranzacții realizate pe parcursul anului 2018 este FPAP NN, realizând 33,44% din valoarea totală a tranzacțiilor, însemnând 245 de tranzacții cu 42 de emitenți.

Grafic 4.18. Valoare tranzacții, număr tranzacții și număr emitenți

Pe locul doi în clasamentul realizat în funcție de valoarea tranzacțiilor s-a situat FPAP AZT Viitorul Tău care a înregistrat 15,90% din valoarea totală a tranzacțiilor, realizând 107 tranzacții cu 18 emitenți, iar FPAP Vital a înregistrat 14,15% din valoarea totală a tranzacțiilor, realizând 152 de tranzacții cu 32 de emitenți. La polul opus s-au situat următoarele fonduri de pensii private: FPF AZT Vivace (0,11%, 29 de tranzacții, 6 emitenți), FPF Pensia Mea (0,09%, 20 de tranzacții, 4 emitenți) și FPF Aegon Esențial (0,02%, 46 de tranzacții, 17 emitenți).

Pe parcursul anului 2018, s-a înregistrat o scădere a expunerii pe sectorul financiar, în principal acțiuni, depozite și obligațiuni corporative emise de bănci (de la 26,72% la 25,91% din activul total al sistemului) și a expunerii pe sectorul non-financiar (de la 10,98% la 9,74%) și o creștere a expunerii pe titluri de datorie ale statelor și municipalităților (de la 62,30% la 64,36%). Se observă o creștere a expunerii pe următoarele trei sectoare de activitate non-financiară: industrial, tehnologie și sectorul de materii prime (cel din urmă de la 0,16% la 0,55%) și o scădere a expunerii pe toate celelalte sectoare, cea mai puternică scădere fiind înregistrată de sectorul petrol și gaze (de la 6,31% la 5,66% din activul total al sistemului) și sectorul utilități (de la 1,95% la 1,52% din activul total al sistemului).

La data de 31.12.2018, cele mai importante sectoare de activitate non-financiară în care fondurile de pensii private au realizat investiții au rămas sectorul petrol și gaze și sectorul utilități.

Principalul beneficiar al investițiilor realizate de fondurile de pensii private este în continuare statul român prin intermediul titlurilor de stat emise de Ministerul Finanțelor Publice, precum și al acțiunilor, obligațiunilor sau depozitelor la companiile controlate de acesta: Romgaz, Transgaz, Eximbank, Electrica, Transelectrica, Nuclearelectrica, Conpet și Antibiotice.

Din primele 10 societăți din punct de vedere al valorii investite în acestea de către fondurile de pensii private, 7 sunt societăți financiare, înregistrându-se în continuare un grad ridicat de concentrare pe sectorul financiar, restul societăților aparținând sectoarelor petrol și gaze (OMV Petrom, Romgaz și Transgaz).

Cu toate că pe parcursul anului 2018 au existat investiții în emitenți noi din domeniul financiar, industrial, materii prime, tehnologie și sănătate, se evidențiază faptul că sistemul de pensii private prezintă în continuare un grad de concentrare ridicat atât pe sectoare de activitate, cât și pe emitenți, pe grupuri de emitenți și pe tipuri de instrumente financiare.

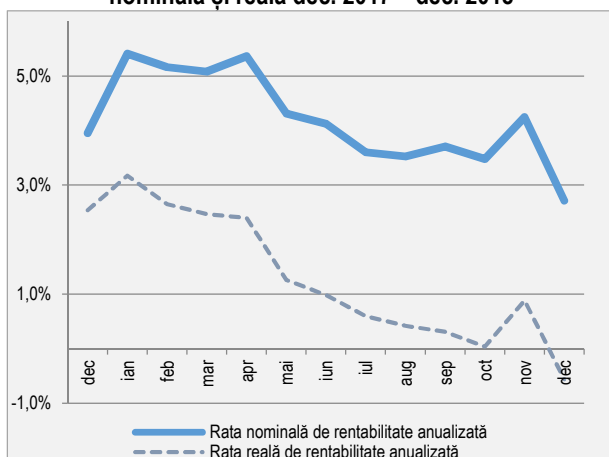
5. Rate de rentabilitate

5.1. Fondurile de pensii administrate privat

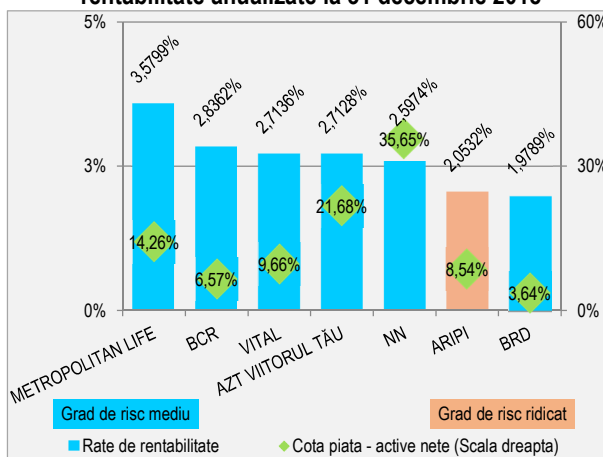
Indicatorii de performanță ai fondurilor de pensii administrate privat înregistrăți în septembrie 2018 au fost (Graficele 5.1. și 5.2.):

- rata de rentabilitate anualizată a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **FPAP ARIPI: 2,0532%**,
- rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **-2,2419%**,

Grafic 5.1. Pilon II - Rata medie ponderată de rentabilitate nominală și reală dec. 2017 – dec. 2018

Grafic 5.2. Pilon II Cotă de piață – active nete și rate de rentabilitate anualizate la 31 decembrie 2018

- ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii cu grad de risc mediu:

FPAP AZT VIITORUL TAU	2,7128%
FPAP BCR	2,8362%
FPAP BRD	1,9789%
FPAP METROPOLITAN LIFE	3,5799%
FPAP NN	2,5974%
FPAP VITAL	2,7136%

- rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc mediu: **-1,2419%**,

- rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii administrate privat pentru ultimele 24 luni: **2,7204%**.

La data de 31 decembrie 2018, comparativ cu data de 31 decembrie 2017, rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii administrate privat a scăzut de la 3,95 la 2,72%. Niciun fond de pensii private nu a înregistrat o rată de rentabilitate inferioară ratei minime pentru categoria sa de risc.

5.2. Fondurile de pensii facultative

Indicatorii de performanță înregistrați de fondurile de pensii facultative în luna decembrie 2018 au fost (Graficele 5.3. și 5.4.):

- Rata de rentabilitate anualizată a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat:

FPF AZT VIVACE:	3,0064%
FPF NN ACTIV:	2,4030%

- Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **2,5819%**;

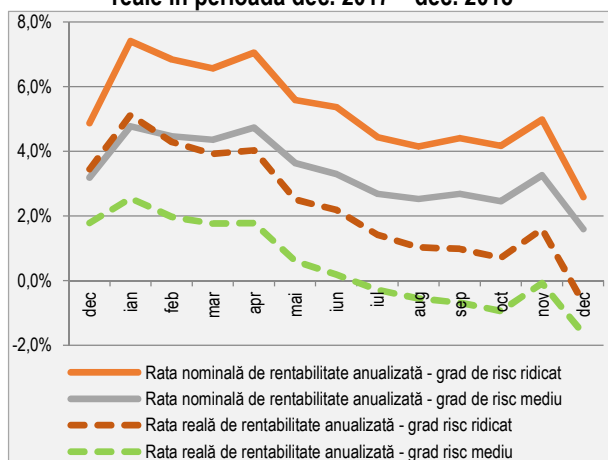
- Rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc ridicat: **-1,4180%**;

- Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii cu grad de risc mediu:

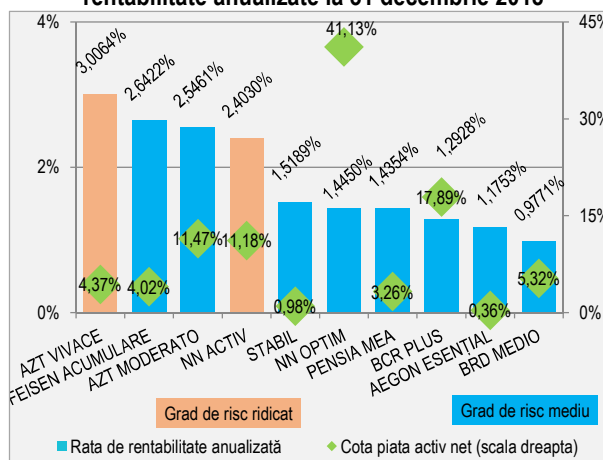
FPF AEGON ESENȚIAL	1,1753%
FPF AZT MODERATO	2,5461%
FPF BCR PLUS	1,2928%
FPF BRD MEDIO	0,9771%
FPF NN OPTIM	1,4450%
FPF PENSIA MEA	1,4354%
FPF RAIFFEISEN ACUMULARE	2,6422%
FPF STABIL	1,5189%

Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii cu risc mediu: **1,5982%**;
 - Rata de rentabilitate minimă a fondurilor de pensii cu grad de risc mediu: **-2,4017%**.

Grafic 5.3. Pilon III Rate rentabilitate medii nominale și reale în perioada dec. 2017 – dec. 2018

Grafic 5.4. Pilon III Cotă de piață – active nete și rate de rentabilitate anualizate la 31 decembrie 2018

La data de 31 decembrie 2018, comparativ cu data de 31 decembrie 2017, rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii facultative care fac parte din categoria de risc mediu a scăzut de la 3,19% la 1,60%, iar rata nominală de rentabilitate a fondurilor de pensii facultative care fac parte din categoria de risc ridicat a scăzut de la 4,87% la 2,58%. Niciun fond de pensii private nu a înregistrat o rată de rentabilitate inferioară ratei minime pentru categoria sa de risc.